

D I P L O M A M U N K A

Bottyán Sándor bv. őrnagy
2023

**Nemzeti Közszołgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Kiberbiztonsági Tanszék
Kiberbiztonsági szak**

Kiberkockázatok a börtönbiztonságban

A konzulens:

Dr. Muha Lajos ny. ezredes, címzetes egyetemi tanár

Szakfelelős:

Dr. Krasznay Csaba, egyetemi docens

Készítette:

Bottyán Sándor bv. őrnagy

**Budapest
2023**

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.1. A vizsgált téma bemutatása	2
1.2. Kutatási célok megfogalmazása	2
1.3. Hipotézisek	3
1.4. Módszertan	3
2. KIBERBIZTONSÁG, KIBERVÉDELEM, KIBERTÁMADÁS	4
2.1. A kibertér	4
2.2. A kiberbiztonság és a kibervédelem	5
2.3. A kibertér veszélyei	7
2.4. Állami szférát ért kibertámadások és hatásaik	9
3. A BV. SZERVEZETTŐL A BÖRTÖNBIZTONSÁGIG	11
3.1. A büntetés végrehajtási szervezet	11
3.2. A büntetés-végrehajtási biztonság	12
3.3. A dinamikus és statikus biztonság	12
4. NEMZETKÖZI TAPASZLATATOK	14
4.1. Port Philip Prison, Ausztrália (2022)	14
4.2. Metropolitan Detention Center, USA (2022)	16
4.3. Evin Prison, Irán (2021)	18
4.4. Idaho State Correctional Institution, USA (2018)	20
4.5. Összegzés	22
5. HAZAI INCIDENSEK ÉS KOCKÁZATOK	23
5.1. Külső fenyegetések	23
5.1.1 E-mail fiókokra érkezett támadások	23
5.1.2 A bv. szervezet weboldalát ért támadás	25
5.2. Belső fenyegetések	25
5.2.1 Fogvatartotti mobiltelefon hardverének és szoftverének módosítása	26
5.2.2 Irrattanulmányozó számítógépek fogvatartotti használata	28
5.3. Összegzés	29
6. AZ ELEKTRONIKUS FOGVATARTOTTI ALAPNYILVÁNTARTÁS	31
6.1. A fogvatartotti alapnyilvántartó rendszer történetisége	31
6.1.1 Fogvatartotti Alrendszer (FAR)	32
6.1.2 A Főnix és a Fogvatartotti Alapnyilvántartás (FANY)	33
6.1.3 Főnix 2	34
6.1.4 Főnix 3	35
6.2. Kapcsolódó informatikai szakrendszerek	37
6.2.1 Navigator rendszer	38
6.2.2 Szolgálati Alkalmazás a Fogvatartás Elősegítésére (SAFE)	39
6.2.3 Előállítási Tevékenységet Támogató Rendszer (ETTR)	41
7. A KUTATÁS	43
7.1. A mintavétel	43
7.2. A kérdőívek eredményei	44
7.3. Az interjúk eredményei	49
7.4. Elemzés és hipotézis bizonyítás	50
7.5. További elemzések	53

7.5.1	<i>Összefüggések vizsgálata</i>	53
7.5.2	<i>Generációs különbségek megjelenése a vizsgálatban</i>	53
7.5.3	<i>Megengedett leállás</i>	54
8.	JAVASLATOK	56
9.	ÖSSZEFOGLALÁS	59
10.	IRODALOMJEGYZÉK	60
11.	MELLÉKLETEK	64
	1. sz. melléklet	72
	2. sz. melléklet	83

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-22-2-II-NKE-45 KÓD-SZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Rövidítések jegyzéke

APN	Access Point Name (hozzáférési pont név)
BGP	Border Gateway Protocol (határátkelő protokoll)
Bv.	Büntetés-végrehajtás
BvOP	Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
CCTV	Closed-circuit television (zárt láncú televízió szolgáltatás)
EDR	Egységes Digitális Rádiórendszer
EIR	Elektronikus információs rendszer
EFANY	Elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás
EU	Európai Unió
FAR	Fogvatartotti Alrendszer
GSM	Global System for Mobile Communications (Mobil Távközlés Általános Rendszere)
IBK	Informatikai Biztonsági Kézikönyv
IBSZ	Informatikai Biztonsági Szabályzat
Ibtv.	2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról
KEK KH	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
MDC	Metropolitan Detention Center
NBSZ	Nemzetbiztonsági Szakszolgálat
NFC	Near Field Communication (rövid hatótávú kommunikáció)
PC	Personal Computer (személyi számítógép)
PDF	Portable Document Format (hordozható dokumentum formátum)
RDP	Remote Desktop (távoli asztal protokoll)
RES	Rendkívüli esemény
SMS	Short Message Service (rövid üzenet-szolgáltatás)
SQL	Structured Query Language (strukturált lekérdezőnyelv)
SZMSZ	Szervezeti és Működési Szabályzat
VPN	Virtual Private Network (virtuális magánhálózat)
WiFi	Wireless Fidelity (vezeték nélküli mikrohullámú kommunikáció)

1. BEVEZETÉS

Digitális őrzés, okostelefonos bűnügyi nyilvántartás, információs „rabterminál”. Három, a közelmúltban megvalósult informatikai fejlesztés a büntetés-végrehajtási szervezet életéből és a lista koránt sem ér véget. Az elmúlt években a digitális technológiák ahogyan egyre nagyobb teret nyertek a társadalom számos területén, hasonlóképpen hódítottak a hazai börtönrendszerben is. A társadalomban futótűzként terjedő technológiai újdonságokkal bárhol találkozhatunk, de a börtönélet digitális innovációi sajátosságosak. Ezekre a megoldásokra jobbra csak a bástyafalakon belül van igény, így ez által csak adott csoportok képesek kapcsolatba lépni velük. Azonban, a fizikai falak nem látják el a védelmet a kibertér fenyegetettségei ellen. A kibertérbe áthelyezett büntetés-végrehajtási gyakorlatokkal nem csak a kockázatok nőnek arányosan, hanem a kibertámadások fizikai végrehajtásra vonatkozó hatásai is.

A szabadságvesztés végrehajtásának helyszínén az utóbbi évtizedek során egyre növekedett az adatok rögzítésére való igény, hiszen a szakmai munkát, a vezetői döntéshozatalt az adatokon lefolytatott elemző-értékelő tevékenység hatékonyan képes segíteni. Ezen igények kiszolgálását a büntetés-végrehajtási digitalizáció szolgáltatta, és teszi ezt ma is. Manapság az informatikai rendszerek alkalmazása egyrészt a szervezete része a börtönök biztonsági tevékenységének, másrészt közelebb helyezi a fogvatartottak életkörülményeit az információs társadalomhoz, így egyaránt szolgál több a büntetés-végrehajtási célt. Számos jelentős történetiséggel rendelkező szakmai tevékenység kerül át folyamatosan a kibertérbe, így felzárkózva az állami és társadalmi elvárásokhoz. A digitális fejlődéssel együtt ugyanakkor új veszélyek indukálódnak.

Ahhoz, hogy meghatározzuk ezeket a kockázatokat, elsőként azt szükséges felmérni, hogy milyen mértékben támaszkodik a börtön intézménye alapfeladatainak ellátása során az általa alkalmazott elektronikus információs rendszerekre, valamint, hogy adott esetben bekövetkező kibertámadás milyen mértékben képes akadályokat gördíteni a rendeltetésszerű működés elé.

Az elmúlt években több esetben ért külföldi börtönöket kiberbiztonsági incidens, és az elérhető nyilvános információk alapján olyan jelentős következményekkel jártak, amelyek a hazai szervezet képviselőit is gondolkodásra kell, hogy készítsék. Ahány ország, annyi féle szervezeti és végrehajtási forma, így nem lehet egyszerűen párhuzamot vonni a hazai büntetés-végrehajtási szervezet és a külföldi példák között, helyette inkább önálló vizsgálatot érdemes folytatni. Az alábbi dolgozat erre kíván kísérletet tenni.

1.1. A vizsgált téma bemutatása

A dolgozattal szemben támasztott terjedelmi korlátok nem teszik lehetővé sem a büntetés-végrehajtási elektronikus információs rendszerek teljes körű bemutatását, sem azok minden elemre kiterjedő vizsgálatát. Egy magyar börtön esetében vita nélkül is két alapvető terület azonosítható be komoly kockázati elemként. Az első a börtönök biztonságtechnikai rendszere, a második az elektronikus nyilvántartások rendszere. Az első téma feldolgozásának nemzetbiztonsági érintettsége jelentős, így utóbbi téma került kiválasztásra. Az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás (a továbbiakban: EFANY) fundamentuma a büntetés-végrehajtás digitális kultúrájának, így kiberbiztonsági szempontú vizsgálata vitathatatlanul indokolt. Az elmúlt években végrehajtott informatikai innovációk az EFANY adatbázisának interfészeit alkalmazzák, így számos szaktevékenységet támogató informatikai rendszer támaszkodik az EFANY-ra. A rendszer bizalmassága, sértetlensége és rendelkezésre állása fontossá vált a szervezet számára, e három jellemző megsértése által kiváltott hatások vizsgálata érdekes vizsgálatnak ígérkezik.

1.2. Kutatási célok megfogalmazása

A dolgozat általános célja egy olyan rendészettudományi és kiberbiztonsági szempontú büntetés-végrehajtási ismeretanyag összeállítása, amely hiánypótló jelleget lát el a szakirodalmi bázisban. Bemutatni a külföldi börtönöket ért kibertámadásokat és a velük kapcsolatos hatásokat, valamint kitérni a hazai tapasztalásokra is. Szemezgetni az elmúlt évek újgenerációs bv. informatikai megoldásaiból, így betekintést adva a hazai börtönök informatikai életébe, ez által az olvasót részesévé tenni itthoni végrehajtás innovációs sikerének.

A kutatás speciális célja felmérni a szervezet egyik legfőbb informatikai szakrendszeréhez, az elektronikus fogvatartotti nyilvántartáshoz (jelenlegi nevén: Főnix 3), valamint az azzal összefüggő büntetés-végrehajtási informatikai szakrendszerekhez köthető interdependencia mértékét. Vizsgálni a rendszer elérhetetlensége esetén fellépő fizikai hatások mértékét, valamint, hogy egy kibertámadás milyen mértékig képes befolyásolni egy hazai börtön működését.

1.3. Hipotézisek

A tanulmány két hipotézist állított fel és kíván vizsgálni.

I. Egy bv. intézetet érintő kibertámadás képes jelentős zavarokat okozni a rendeltetésszerű működésben.

II. Egy elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartást érintő kibertámadás hatásai érinthetik a fogvatartotti alapjogokat.

Az I. számú hipotézis a börtönt érintő kibertámadás kifelé (a szervezet felé) irányuló hatását vizsgálja. Azt, miszerint egy kiberincidens kezelhető-e bv. biztonsági szempontból rendkívüli eseményként (RES). Másképpen fogalmazva azt, hogy az információbiztonsági hatásokon felül egy kibertérben érkező incidens képes-e olyan mértékű hatásokat gyakorolni, amelyre a börtönnek biztonsági intézkedésekkel kell válaszolnia, hogy visszaállítsa a biztonság általános állapotát.

Az II. számú hipotézis a fogvatartotti elektronikus alapnyilvántartást érintő kibertámadás befelé, vagyis a börtön legmélyebb rétegében kíván vizsgálandó. Azt, hogy a börtönben fogvatartott személyek alapjogai (pl.: tisztességes eljáráshoz való jog,¹ magánélethez és családhoz való jog,² stb.) sérülhetnek-e egy kibertámadás által. Amennyiben ez valós kockázatot jelent, úgy bekövetkezés esetén az alapot szolgáltat a fogvatartottaknak a szervezettel szembeni kártalanítási eljárások megindítására, ezáltal pénzübeli kártérítések kifizetésére.³

1.4. Módszertan

Az alkalmazott módszertan egyaránt alkalmaz kvalitatív (dokumentumelemzés, történeti forráselemzés, interjúk), valamint kvantitatív (kérdőívek) eszközöket is. Forráselemzésként nemzetközi és hazai börtönöket ért kibertámadásokkal összefüggő információk kerülnek elemzésre. Dokumentumelemzésként jogszabályok, belső használatú dokumentumok (pl.: rendszertervek, módszertani útmutatók, kézikönyvek stb.) kerültek feldolgozásra a kívánt információbázis összeállítása érdekében. A kutatás módszertanának gerincét azonban a büntetés-végrehajtás szervezetének személyi állományú tagjai által kitöltött kérdőívek és vezetői interjúk adják.

¹ Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (1).

² Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 12. cikk.

³ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 8. cikk.

2. KIBERBIZTONSÁG, KIBERVÉDELEM, KIBERTÁMADÁS

A címben szereplő három fogalom definíciójáról a hazai és külföldi szakmai terminológia hátrózottan, de nem egységesen gondolkodik. A büntetés-végrehajtási kiberérintettség vizsgálata érdekében szükséges az alapvető meghatározások bemutatása, így a következő fejezet ezt kívánja teljesíteni.

2.1. A kibertér

Mi a kibertér? Hol helyezkedik el? Milyen jellemzőkkel írható le? Ezen kérdésekre számos meghatározás létezik a szakirodalmi bázisban, azonban a különböző tudományos terminológiákból eredő definíciós kísérletek bemutatását a későbbiekre hagyva, először érdemes lehet a szót a maga egyszerűségében értelmezni. A „*kiber*” előtag jelentését számos forrás az 1940-es években a görög *kübernétész* (kormányos) szóból alkotott *kibernetika* kifejezésből származtatja,⁴ amelyet egy komplex tudományos irányzat megjelölésére alkalmaznak manapság is. A kibernetika a szabályozás, vezérlés, információfeldolgozás és továbbítás általános törvényszerűségeit kutatja.⁵ A „*kiber*” kifejezést tulajdonképpen a „*kibertér*” leegyszerűsített változata, ekként került be a hétköznapi szóhasználatba.⁶ Érdekes kísérletnek bizonyulhat egy innovatív, a „*kutyaharapást szőrével*” megközelítés alkalmazása, és lekérni „*kiber*” kifejezés jelentéstartalmát az emberi visszajelzésből származó, megerősítésen betanított, OpenAI⁷ elnevezésű mesterséges intelligencia laboratórium ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) elnevezésű mesterséges intelligencia chatbotjától. A lekérdezés az alábbi eredményt produkálta:

„A „kiber” szó a számítógépekkel és az információs technológiával (IT) kapcsolatos dolgokra utal. Gyakran használják az internethez, a digitális kommunikációhoz és az online biztonsághoz kapcsolódó fogalmak leírására”⁸

⁴ Wiener, Norbert (1948): *Cybernetics, or Communication and Control in the Animal and the Machine*, MIT Press, Cambridge.

⁵ Muha Lajos – Krasznay Csaba (2014): *Az elektronikus információs rendszerek biztonságának menedzselése*, Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest. Online: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7135/Az%20elektronikus%20inform%C3%A1ci%C3%B3s%20rendszerek%20biztons%C3%A1g%C3%A1nak%20menedzsel%C3%A9sej%C3%B3.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

⁶ Muha Lajos: *Kiberhadviselés – kiberbűnözés*, In: IDC IT Security Konferencia, Budapest, 2012.03.22.

⁷ Az OpenAI egy mesterséges intelligencia kutatólaboratórium, amely az OpenAI LP vállalatból és anyavállalatából, a nonprofit OpenAI Inc.-ből áll.

⁸ Open AI Chat GPT mesterséges intelligenciával történő angol nyelvű lekérdezés. Online: <https://openai.com/blog/chatgpt/> Alkalmazva: 2022.12.29.

Kovács (2018) megállapításában a kibertér a felhasználók, eszközök, szoftverek, folyamatok, tárolt vagy átvitel alatt lévő információk, szolgáltatások és rendszerek gyűjtőfogalma, amelyek közvetlenül vagy közvetett módon számítógép-hálózathoz vannak kapcsolva.⁹

Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiája a kibertér megfogalmazásával együtt meghatározza a magyar kibertert is. A stratégia alkotója szerint az a globálisan összekapcsolt, decentralizált, egyre növekvő elektronikus információs rendszerek, valamint ezen rendszereken keresztül adatok és információk formájában megjelenő társadalmi és gazdasági folyamatok együttesét jelenti. Magyarország kibertere a globális kibertér elektronikus információs rendszereinek azon része, amelyek Magyarországon találhatóak, valamint a globális kibertér elektronikus rendszerein keresztül adatok és információk formájában megjelenő társadalmi és gazdasági folyamatok közül azok, amelyek Magyarországon történnek vagy Magyarországra irányulnak, illetve amelyekben Magyarország érintett.¹⁰

2.2. A kiberbiztonság és a kibervédelem

A biztonság szó jelentésének meghatározásával némiképpen könnyebb dolgunk van, hiszen ez az állapot Maslow¹¹ szerint az alapvető fiziológia szükségletek kielégítését követő szükséglet, saját tapasztalásunk alapján jó eséllyel ismerjük az általa hordozott jelentéstartalmat is.¹² Általános megközelítésben a biztonság tulajdonképpen a dolgoknak, életviszonyoknak olyan rendje, vagy állapota, amelyben kellemetlen meglepetésnek, zavarnak, veszélynek nincs vagy alig van lehetősége, amelyben ilyentől nem kell félni.¹³ Itt fontos megemlíteni, hogy az angol(amerikai) nyelv nem tesz különbséget a témában a védelem és a biztonság között. A kettő közötti lényegi különbség a későbbiekben bemutatásra kerül. Az eddigiek értelmezéséből megállapíthatjuk, hogy a biztonság tulajdonképpen az a veszélyektől, károkozásoktól megóvó állapot, amelyet mindenkor el kívánunk érni annak fenntartására irányuló intézkedések alkalmazásával.

⁹ Kovács László (2018): A kibertér védelme, Dialóg Campus Kiadó, Budapest p. 18.

¹⁰ 1139/2013. (III. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájáról 3.

¹¹ Abraham Maslow (1908-1970) amerikai pszichológus, a Maslow-piramis és a D-B motiváció elmélet kidolgozója.

¹² Paul W. King (2009): Climbing Maslow's Pyramid, Matador, Leicester. ISBN: 9781 8487 61124 Online: https://books.google.hu/books?id=bDJNJ53dFzsC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

¹³ A magyar nyelv értelmező szótára, első kiadás: 1959–1962, Akadémiai Kiadó, Online: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/> Utolsó letöltés: 2022.12.29.

A kiberbiztonság mögött tehát a részdefiníciók alapján együttesen találjuk a felhasználó, a szolgáltatás, az informatika, az információs technológia együttes érintettségében létrejött, elérni kívánt állapotot.

Kovács (2018) szerint a kiberbiztonság a biztonságot meghatározó eszközök, politikák, koncepciók, technológiák, irányelvek, kockázatkezelési módszerek, tevékenységek, képzések, valamint a legjobb gyakorlatok összessége, amelyek arra irányulnak, hogy megvédjék a számítógépes környezetet, valamint az ezt használó szervezetek és felhasználók eszközeit, rendszereit.¹⁴

Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (a továbbiakban: Ibtv.) az általános rendelkezések között saját maga alkalmazásában az alábbiak szerint rögzíti a meghatározást: *„Kiberbiztonság: a kibertérben létező kockázatok kezelésére alkalmazható politikai, jogi, gazdasági, oktatási és tudatosságnövelő, valamint technikai eszközök folyamatos és tervszerű alkalmazása, amelyek a kibertérben létező kockázatok elfogadható szintjét biztosítva a kiberteret megbízható környezetté alakítják a társadalmi és gazdasági folyamatok zavartalan működéséhez és működtetéséhez.”*¹⁵

A törvényi megfogalmazásból egyértelműen értelmezhető a kiberbiztonság feladata és célja. A tevékenység feladata a kibertéri kockázatok kezelése annak érdekében, hogy a társadalmi és gazdasági folyamatoknak otthont adó kiberteret célként, megbízható környezetté alakítsa.

A már kifejtett kiberbiztonság mellett ki kell térnünk a kibervédelem meghatározására is. A kibervédelem olyan tevékenységeket takar, amelyek a biztonság megteremtésére és fenntartására irányulnak.¹⁶ A fogalmat az Ibtv. is deklarálja, miszerint a kibervédelem: a kibertérből jelentkező fenyegetések elleni védelem, ideértve a saját kibertér képességek megőrzését.¹⁷ A védelem, mint tevékenység a legegyszerűbb modellezésben egy kétszereplős tevékenység során valósul meg. A védelem az a tevékenység, amely során a védő a védett érték állapotát igyekszik megőrizni (védeni), míg a támadó a körülményektől függően különböző támadási útvonalon keresztül kívánja elérni (támadni), hogy a védendő értékkel kölcsönhatásba lépjen. A kibertérben a kibervédelem olyan komplex, aktív tevékenység, amely a kiberbiztonság elérése törekszik.

¹⁴ Kovács László (2018): A kibertér védelme, Dialóg Campus Kiadó, Budapest p. 18.

¹⁵ 2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról 1.§. 26.

¹⁶ Kovács László (2018): A kibertér védelme. Dialóg Campus Kiadó, Budapest p. 18.

¹⁷ 2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról 1.§. 27.

2.3. A kibertér veszélyei

Az eddigiekben bemutatásra került a kibertérben elérni kívánt állapot, a kiberbiztonság, valamint az annak elérésére irányuló védelmi tevékenység is. Azonban ahhoz, hogy megfelelő intézkedéseket tudjunk hozni, ismernünk kell azon tényezőket, melyek negatívan képesek hatni a kívánt állapotra. Kovács (2018) ezeket a tényezőket könyvében két részre bontja, a „*Sérülékenységek, módszerek, eszközök*”, valamint a „*Támadók, avagy a kibertér (egyéni és csoportos) szereplői*” csoportjára.¹⁸ Pontos listát felállítani a fenyegetésekről lehetetlen küldetés, hiszen azok száma napról napra nő. A területi korlátok tartása érdekében a fenyegetések teljes körű bemutatása helyett talán azok aktuális trendjeire és a velük kapcsolatos tapasztalatokra érdemes kitérni.

Népszerű támadási típusok

Az ENISA legfrissebb jelentése¹⁹ azonosította a legfontosabb fenyegetéseket a 2021. július és 2022. július közötti időszakban. Továbbá, vizsgálta a velük kapcsolatban megfigyelt fő trendeket, a fenyegetések szereplőit és támadási technikákat. A megfigyelt időszakban az alábbi fő fenyegetések kerültek beazonosításra.

1. Ransomware

Az első támadási forma az elmúlt években is főszereplő volt, azonban a vizsgált időszakban számos nagy horderejű és sajtónyilvánosságot kapott incidenssel került a fő fenyegetések körébe. A ransomware támadás egy olyan típusa a fenyegetéseknek, ahol a támadók átveszik az irányítást a célpont eszközei felett és váltságdíjat követelnek az eszközök rendelkezésre állásának visszaszolgáltatásáért. A támadás célja egyébként nem minden esetben az anyagi haszon-szerzésre vonatkozik.²⁰

2. Malware

A rosszindulatú számítógépes programok köre. Ebbe a csoportba számos olyan szoftver vagy firmware tartozik, amelynek célja olyan jogosulatlan folyamatok végrehajtása, amelyek hátrányosan befolyásolják egy rendszer bizalmasságát, integritását és elérhetőségét.

¹⁸ Kovács László (2018): A kibertér védelme. Dialóg Campus Kiadó, Budapest p. 120.

¹⁹ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022 Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²⁰ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 8. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

Hagyományosan ilyenek a vírusok, programférgek, trójai programok, valamint ide került besorolásra a kémprogramok és reklámprogramok bizonyos formái is.²¹

3. Social Engineering fenyegetések

Olyan tevékenységek széles köre, melyek a humán tényezőt használják ki annak érdekében, hogy információkat szerezzenek, vagy bizonyos szolgáltatásokhoz hozzáférjenek. A manipulációt, valamint eszközeit alkalmazva ráveszik a felhasználókat, hogy nyissanak meg bizonyos dokumentumokat, fájlokat, elektronikus üzeneteket stb., vagy illetéktelen személyeknek biztosítsanak hozzáférést.²²

4. Adatok elleni fenyegetések

Ezen fenyegetések körében azokat a módokat találjuk, amelyeknek az adatforrások a célpontjai, valamint céljuk, hogy ahhoz jogosulatlan hozzáférést szerezzenek. Ezt követően további céljuk az adatok nyilvánosságra hozatala vagy manipulálása. Technikailag az adatok elleni fenyegetések felbonthatóak adatsértésre és adatszivárgásra.²³

5. Szolgáltatásmegtagadás

Az elérhetőség számos fenyegetés célpontja, ezek közül kiemelkednek a DDoS támadások. A DDoS támadás a rendszert veszi célba, és az adatok rendelkezésre állását célozza. Nem egy új fenyegetéstípusról van szó, azonban manapság is jelentős szerepet kap a fenyegetések sorában. A felhasználók nem férnek hozzá adataikhoz, vagy a szolgáltatáshoz. Ennek megvalósítása történhet a rendszer erőforrásainak kimerítésével vagy a hálózati infrastruktúra túlterhelésével.

6. Internetes fenyegetések

Az internet manapság már alapvető szolgáltatás a munkavégzéshez, tanuláshoz, a társadalmi érintkezéshez. Ebbe a csoportba azon fenyegetések tartoznak, amelyek az internet elérhetőségét befolyásolják, mint például a BGP (Border Gateway Protocol).²⁴ A protokoll ismert módon sérülékeny az eltérítéssel szemben (BGP hijacking), amelyek alkalmasak lehetnek

²¹ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 8. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²² European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 8. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²³ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 8. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²⁴ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 9. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

az internetes kommunikáció átirányítására és megszerzésére, valamint egyes szolgáltatások elérésének ellehetetlenítésére.²⁵

7. Dezinformáció, avagy félretájékoztatás

A dezinformációs kampányok még mindig elterjedtek, a jelenségre a közösségi média is egyfajta katalizátorként hat. Manapság a közösségi oldalak, a hírek és sajtómédiumok, sőt még a keresőmotorok által szolgáltatott adatok is fő információforrássá váltak. Azonban számos nem hiteles információ is megjelenik ezeken a felületeken, melyek a felhasználókat félrevezetik, sőt az Orosz-Ukrán háború kifejezetten új módszereket hozott a dezinformációs műveletek körébe.²⁶

8. Ellátási lánc támadások

Az ellátási lánc támadások a szervezet és beszállítóik közötti kapcsolatot célozza. Az ilyen jellegű támadások akkor sorolhatóak ide, ha legalább két támadás kombinációjából állnak, valamint a szállítónak és a megrendelőnek is egyaránt célpontnak kell lennie. A szakmában kifejezetten ismert SolarWinds incidens volt az első ilyen eset, mely rávilágított az ellátási láncot ért támadások kiemelt következményeire.²⁷

2.4. Állami szférát ért kibertámadások és hatásaik

Kiemelt figyelemmel kell lenni az ENISA jelentésének – a kutatási témában kifejezetten releváns – azon megállapítására, mely szerint a vizsgált időszakban a közigazgatás, valamint a kormányzati szolgáltatók ellen elkövetett kibertámadások száma kiemelkedő (24,21 %) a többi mért adathoz képest (digitális szolgáltatók 13,09 %, általános közösségek 12,43 %, szolgáltatók 11,78 %, pénzügyi szektor 8,64 %).²⁸ Továbbá, kifejezetten érdekes a jelentésben megjelenített hatáselemzés, amely szerint a kibertámadás hírnévre gyakorolt hatása tekintetében, a közvélemény negatív megítélése legjobban a közigazgatási/kormányzati szektort érintette. Ennek oka valószínűleg az célzott entitásba vetett bizalom elvesztésének tudható be. A támadások hatásai

²⁵ Online: <https://nki.gov.hu/it-biztonsag/tanacsok/igy-ellenorizhetjuk-hogy-az-internet-szolgaltatonk-ved-e-min-ket-a-bgp-elteriteses-tamadasok-ellen/> Utolsó letöltés. 2023.01.17.

²⁶ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 9. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²⁷ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 9. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

²⁸ European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022. p. 14. 4. ábra. Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

(nem elérhető rendszerek, sérült adatfájlok) vonatkozásában is nagyszámban volt érintett a kormányzati szektor, ezen számok oka az állami szektort ért ransomware támadásokban rejlik. Ugyanerre (ransomware) vezethető vissza a gazdasági veszteségek köre, ahol a pénzügyi szektort követi a kormányzati szektor a hatásvizsgálat tekintetében. A társadalmi hatások okozásában is a kormányzati szektor hozza a legmagasabb értékeket, hiszen személyes adatok itt voltak a legérintettebbek. A fizikai hatásokkal – amelyek nehezen mérhetőek – összefüggésben a közölt információk, illetve a megbízható adatok hiányának jelenségére visszavezethetően szintén a kormányzati szektor érintett legjobban.

3. A BV. SZERVEZETTŐL A BÖRTÖNBIZTONSÁGIG

Az alábbi fejezetben bemutatásra kerül a vizsgálati közeg, a büntetés-végrehajtási szervezet, a szervezet által irányított bv. szervek típusai, továbbá ezen szervek biztonságával kapcsolatos meghatározások, végezetül a büntetés-végrehajtás statikus és dinamikus biztonsága.

3.1. A büntetés végrehajtási szervezet

A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) a szabadságelvonnással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv.³⁰ A bv. szervezet a feladatainak törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez. A szervezetet a Kormány a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter (jelenleg a Belügyminiszter) útján irányítja. A központi vezető szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BvOP), élén a szervezet országos parancsnokával.³¹ A szervezetben a BvOP irányítása alatt büntetés-végrehajtási intézetek (a köznyelvben: börtönök), intézmények (oktatási, rehabilitációs, egészségügyi), valamint a fogvatartottak foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaságok és költségvetési szervek találhatóak. Ezeket bv. szerveknek nevesít a szervezeti törvény.³²

Jelenleg az országban 32 bv. intézet, 10 bv. gazdasági társaság, illetve 2 bv. intézmény működik.³³ A szervezetben dolgozó személyi állomány száma több, mint 9000 fő,³⁴ a bv. intézetekben és intézményekben elhelyezett fogvatartottak létszáma meghaladja a 20 000 főt.³⁵

A bv. szervezet Szolgálati Szabályzata³⁶ a szervezet tevékenységeit biztonsági, egészségügyi, foglalkoztatási, nevelési és nyilvántartási szakfeladatra bontja. Továbbá kapcsolt szakfeladatokat is nevesít, amelyek az energetikai, a gazdasági (pénzügyi, anyagi, technikai, számviteli, beruházási), a hivatali (tájékoztatási, titkársági, ügykezelési), a humánpolitikai, az informatikai,

³⁰ 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről. 1. § (1).

³¹ 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről. 1. § (2).

³² 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről. 2. § (5).

³³ 6/2023. (I. 31.) BVOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról 6. sz. melléklete

³⁴ Online: <https://www.bv.gov.hu> Utolsó letöltés 2022.12.12.

³⁵ 2023.03.08-ai adat, belső forrásból.

³⁶ 21/1997. IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról.

a jogi, e mellett egyéb jogszabály alapján meghatározott egyéb feladat, mint a környezetvédelmi, munkavédelmi, tűzvédelmi és a védelmi szakfeladat.³⁷ A bv. szervezet szakfeladatai sokrétűek, azonban a börtönök mindennapi életében a biztonság jelenik meg elsődleges tevékenységként.

3.2. A büntetés-végrehajtási biztonság

A büntetés-végrehajtási biztonság a szervezeti munka alaptevékenysége, hiszen ez az állapot nélkülözhetetlen minden büntetés-végrehajtási szervben (a továbbiakban: bv. szerv). A biztonság köznyelvi értelmezése: „*veszélyektől vagy bántódástól mentes (zavartalan) állapot*”.³⁸ Ezzel összefüggésben természetesen helyén való Sztodola (2020) megállapítása, miszerint ezt az állapotot elérni lehetetlen,³⁹ azonban az arra való törekvés jelenik meg elsődleges célként.

A biztonsági tevékenység egy olyan jellegű működés, amelynek egyes jelentős történetiséggel bíró fundamentumai örök érvényűek maradnak, ugyanakkor más részterületei folyamatosan igénylik az idomulást a jelenlegi korok új kihívásaihoz és fenyegetéseihez, ezzel a kettősséggel terhelve igyekszik elérni a kívánt állapotot. A bv. szervek tekintetében amennyiben ez az állapot kielégítő, abban az esetben kaphatnak a további szakfeladatok teret és lehetőséget a működésre. Ha a biztonság aktuális állapota nem kielégítő, akkor minden rendelkezésre álló erőforrás a szükséges mértékben felhasználásra kerül a kívánt állapot elérése / visszaállítása érdekében.

3.3. A dinamikus és statikus biztonság

A bv. szervezet biztonsága tovább bontható dinamikus és statikus biztonságra. Statikus biztonság alatt azon tevékenységek, eljárások és eszközök körét kell érteni, melyek a fogvatartottak biztonságra veszélyes cselekményeinek megakadályozására, megszüntetésére irányulnak, azonban azok egyfajta fizikai akadályként jelennek meg, vagy a fizikai végrehajtást szabályozzák. Ezek az elemek a biztonsági tevékenységet szabályozó rendelkezések, hír és

³⁷ 21/1997. IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról 2. § (3).

³⁸ A Magyar Értelmező Kéziszótár.

³⁹ Czenczer és Sztodola (2020): A biztonsági tiszti munka jogi és szakmai vonatkozásai, in Közbiztonság, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, p. 1078. Online: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/16197>

biztonságtechnikai berendezések, a kényszerítő és mozgáskorlátozó eszközök, a tűz-, és munkavédelmi eszközök, védőfelszerelések, valamint a biztonsági létesítmények (bástyafal, őrtorony stb.).⁴⁰

A dinamikus biztonság elemei azon tevékenységek köre, melyek a fogvatartottak megismerésén, társas viszonyainak befolyásán, életrendjük és életminőségük alakításán alapul. Ezek az eszközök a megfigyelés, az értékelés, a célorientált információs rendszer, a tájékoztatás, a napirend és házirend, a bánásmód, az alkalmazott fegyelmezési és jutalmazási gyakorlat, valamint a reagálás és a beavatkozás lehetősége. A statikus biztonság jelentős történetisége mellett a dinamikus terület elemei az utóbbi évszázadban, a szociológiai tudományok fejlődése okán kerültek integrálásra a büntetés-végrehajtási tevékenységbe. A fogalom már több mint 15 évvel ezelőtt megfogalmazásra került az Európa Bizottság ajánlása által is.⁴¹

A büntetés-végrehajtási kiberbiztonság elhelyezkedését valahol a statikus és dinamikus biztonság kötelékében kellene keresnünk, ám annak pontos meghatározása még nem került szakmai alkotó kezek közé. A már bemutatott definíciókat megismerve biztosak lehetünk abban, hogy a kiberbiztonság, mint állapot, vitathatatlanul része a büntetés-végrehajtási biztonság állapotának, a kérdés inkább az, hogy mekkora a betöltött szerep mértéke és annak zavara milyen valós hatásokat gyakorol a fizikai térre, ezáltal hogyan befolyásolja a statikus és dinamikus biztonság elemeinek érvényesülését. Az esetek megismeréséhez megfelelő példa a nemzetközi tapasztalások megismerése, hiszen az utóbbi években több ilyen esemény is történt börtönöket érintően.

⁴⁰ Czenczer Orsolya és Pallo, József (2014) A büntetés-végrehajtási szervezet felsőszintű irányításának és vezetésének elvei, specifikumai. In: A rendészeti szervek vezetés- és szervezéselmélete. Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, p. 185.

⁴¹ Európai Börtönszabályok - A Miniszteri Bizottság Európai Börtönszabályokról szóló R/2006/2 ajánlása a Tagállamok számára p. 19.

4. NEMZETKÖZI TAPASZLATATOK

Börtönök kiberincidenseiről hivatalos közlemények nem érhetőek el nyilvános forrásként, a témában a nemzetközi irodalomban történő tartalom dokumentum-kutatás csekély mértékben talált validált információkat. Ennek oka legfőképpen az lehet, hogy nemzetbiztonsági szempontból nem kommunikálják azokat, mert negatív hatással lehetnek az adott szervezet társadalmi megítélésére, így ezen okokból kifolyólag előnyös a szervezetek számára, ha rejtve maradnak, azonban a börtönök kiberincidensei a társadalomra kifejtett hatásukról egyértelműen beazonosíthatóak. A következmények okozta megkeresésekre reagálva az érintett szervek az ilyen jellegű események megtörténtét több esetben elismerték sajtóorgánumoknak, azonban a témában a kiadott tájékoztatások cseppet sem nevezhetők teljes körűnek és nem szolgáltatnak teljes transzparenciát. Az így fellelhető információkból – természetesen azok hitelességét helyén kezelve – megállapíthatjuk az események bekövetkezésének idejét, jellegét és az érintettség mértékét.

4.1. Port Philip Prison, Ausztrália (2022)

1. ábra: Port Philip Prison, Truganina, Ausztrália⁴²

A G4S Correctional Services privát szolgáltatóként több börtön részére nyújt szolgáltatásokat, 1997 óta kezeli és üzemelteti a Melbourne nyugati külváros részében található Port Philip Prison (1. ábra) elnevezésű maximális biztonságú börtönt, melynek fogvatartotti férőhelye 1087 fő.⁴³ A börtön alapfeladata ellátása mellett egészségügyi szolgáltatást is végez fogvatartottak

⁴² A kép forrása: <https://www.forensicare.vic.gov.au/wp-content/uploads/2017/11/PPP.jpg>

⁴³ Online: <https://www.g4s.com/en-au/what-we-do/justice-services/custodial> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

részére. Az intézet üzemeltetése a magyar PPP programhoz⁴⁴ hasonlóan a magánszférával közösen valósul meg, hiszen szolgáltatók végzik az üzemeltetési és karbantartási feladatokat. Azonban az említett magyar modellől eltérve, itt a felügyeleti, az egészségügyi, valamint az oktatási szolgáltatásokat is a megbízott szolgáltatók végzik.⁴⁵

2022. július elejére detektálható a Port Philip Prison elleni kibertámadás. Az incidenst követően a nyilvánosság felé közvetített információk nem nevezhetők maradéktalannak, így a fellelhető anyagok is szüksézáván közvetítették az információt, egyértelműen megállapítható a teljes körű tájékoztatás hiánya. A 2022. szeptemberében megjelent sajtó értesülések szerint hackerek a fenti időszakban átvették az irányítást a börtön online hálózata fölött, melynek okán közel 1000 fogvatartott személyes látogatási és videó alapú kommunikációs lehetőségét kellett felfüggeszteni több napra. A tájékoztatás szerint a börtön személyzete az incidenst követően értesítette Victoria Police⁴⁶ kiberincidens-elhárító csapatát a fejleményekről. Tájékoztatásukban közölték, hogy az incidensre válaszul a börtön alkalmazottainak és a fogvatartottak biztonsága érdekében a vezetés biztonsági intézkedéseket hajtott végre. Az incidens során a börtönt érintő telefonhívások is korlátozásra kerültek, azonban a szociális munkások és az ügyvédek továbbra is használhatták azt. A G4S szóvivőjének nyilatkozata szerint kiberbiztonsági incidens történt, továbbá hozzátette, hogy a fogvatartottakat és a személyzetet nem érintette.⁴⁷

A Guardian Australia értesülései szerint az incidens egy zsarolóvírus-támadás volt. 2022 szeptemberében a G4S értesült arról, hogy a támadás során megszerzett adatok egy része felkerült az internetre, azonban lényegesen később, október elején tájékoztatta a cég e-mailben az érintetteket a támadás mértékéről és az érintett adatokról. A tájékoztatás szerint a támadás során hozzáfértek az alkalmazottak személyes adataihoz, valamint a rendőrségi és orvosi szaktevékenységhez köthető és a nyugdíjkezeléssel kapcsolatos információkhoz és egészségügyi szolgáltatással összefüggő engedélyekhez. A G4S továbbra sem nyújtott teljes transzparenciát a támadás tapasztalataival kapcsolatban, így nem tudni valójában hány személyt érintett a támadás, azonban tanácsolta dolgozóinak a személyazonossági okmányaik pótlását, de annak költségében nem vállalt részt. Feltárára került az is, hogy bár a támadás a Port Phillip Prisont

⁴⁴ A public-private partnership a feladatoknak a közszféra és a magántőke együttműködésében történő ellátását jelenti. A magyar büntetés-végrehajtás vonatkozásában a Tiszaölki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, valamint a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet megépítése és üzemeltetése valósult meg a programban.

⁴⁵ Online: <https://www.dtf.vic.gov.au/partnerships-victoria-ppp-projects/port-philip-prison-contract-extension-project> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁴⁶ Az Ausztráliai Victoria állam elsődleges rendőrségi szerve.

⁴⁷ Online: <https://www.msn.com/en-au/news/australia/port-philip-prison-melbourne-jail-targeted-by-anonymous-hackers-in-cyber-attack/ar-AAZj25T> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

érintette, a támadó hozzáfért a cég teljes hálózatahoz egész Ausztráliában, amely így több börtönt és több ezer dolgozót és fogvatartottat érinthetett. Ennek függvényében az esemény megítélése már az információbiztonság és a nemzetbiztonság megközelítéséből is kritikus mértéket öltött.⁴⁸

4.2. Metropolitan Detention Center, USA (2022)

2. ábra: Metropolitan Detention Center, Albuquerque, Új-mexikó, USA⁴⁹

A Bernalillo megyei szövetségi börtön közel 155 hektáron helyezkedik el. Az intézet öt objektumában elhelyezett fogvatartottak száma együttesen kb. 1200 fő, amely személyek között nagy arányban vannak jelen letartóztatott⁵⁰ személyek. Az intézet éves költségvetése közel 65 millió dollár, az itt dolgozó személyi állomány létszáma 551 fő volt a 2018-ban felmért adatok szerint.⁵¹ 2022. január 5-én egy zsarolóvírus támadás érte az egész Bernalillo megyei hivatali informatikai rendszert. A hivatali hálózatra bekapcsolt Metropolitan Detention Center a (a továbbiakban: MDC) is érintetté vált, melyről elsőként az egyik helyi online média számolt be.⁵² Az MDC-t (2. ábra) ért kibertámadás olyan súlyos károkat okozott, hogy az intézet teljes zárása mellett a vezetésnek nyilvános, sürgősségi felhívást kellett kiadni a szövetségi bíróság részére, miszerint a rendkívüli körülmények miatt átmenetileg képtelenek lesznek betartani egy korábbi, 1995. évi peres ügyben létrejött egyezségi megállapodást, amely a börtönben biztosítandó

⁴⁸ Online: <https://www.theguardian.com/australia-news/2022/oct/05/staff-at-security-firm-g4s-on-alert-after-tax-numbers-and-bank-details-posted-online-following-hack> Utolsó letöltés: 2022.12.20

⁴⁹ A kép forrása: <https://www.abqjournal.com/2459954/cyber-attack-leads-to-jail-lockdown-settlement-violations.html>

⁵⁰ Ezen személyekkel összefüggésben még folyamatban van büntető eljárás, így azok sikeres lefolytatása miatt a fogvatartó intézet együttműködése szükséges az ügyekben eljáró bíróságokkal és ügyészségekkel.

⁵¹ Online: <https://www.bernco.gov/metropolitan-detention-center/frequently-asked-questions/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁵² Online: <https://sourcenm.com/2022/01/07/jails-inability-to-deal-with-cyberattack-could-violate-the-constitutional-rights-of-inmates/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

alapvető körülményekre (túlzsúfoltság és egyéb körülményekre vonatkozó panaszokra) vonatkozott. A MDC-t érintő kibertámadás megvalósítását 0:00 és 5:30 között⁵³ jelöli meg a nyilatkozat. Az incidenst egy ransomware típusú támadásnak jelöli a hivatalos felhívás. A jelentés tájékoztatása alapján az informatikai szolgáltatások, köztük a kormányzati kezelésű adatbázisok és az e-mail címekhez való hozzáférés elérhetetlensége lépett fel. Nehezítette a helyreállítási intézkedések végrehajtását, hogy az intézet internethez való hozzáférése a kormányzati rendszeren keresztül nem volt kivitelezhető és az intézet helyi és építészeti sajátosságai miatt nem volt lehetséges mobil hálózat alkalmazása.⁵⁴

A támadás következtében az MDC nem tudta biztosítani a letartóztatott személyek büntetőeljárással kapcsolatos video-kommunikációs eszközön megvalósítandó tárgyalásait, amellyel megsértette a letartóztatott személyek tisztességes eljáráshoz való emberi jogát. Továbbá, a támadás az intézet biztonságtechnikai rendszerét is érintette, így az esemény reggelén az MDC automata ajtószervezetei használhatatlannak voltak.⁵⁵ Az ajtók működését csak délutánra sikerült visszaállítani, így addig a személyi állománynak fizikai kulcsokat kellett használnia. Az intézet helyben kezelt adatbázisait, saját szoftvereit, valamint az egészségügyi szolgáltatás során alkalmazott nyilvántartásokat nem érintette a támadás. Az intézet telefonjai és a zárkákban elhelyezett oda-vissza beszélő eszközök működtek, valamint a fogvatartottak birtokában található elítélt-táblagépek is alkalmazhatóak voltak.⁵⁶ További következményként listázható, hogy nem voltak elérhetőek az intézet IP alapú kamerarendszerei, így ez nagyon komoly aggodalmat jelentett a személyi állomány és a fogvatartotti állomány biztonsága szempontjából. E kockázat csökkentésére rendkívüli biztonsági intézkedéseket kellett bevezetni, melyek további fogvatartotti jogok korlátozásához vezettek. A fogvatartottak zárkájukat nem hagyhatták el, az összes hozzátartozói látogatást felfüggesztették. Internet hiányában a fogvatartotti kérelmeket és panaszokat nem lehetett rögzíteni, így papíralapú űrlapokat kellett biztosítani a fogvatartottak

⁵³ A szerző megjegyzése: a megjelölt időpont a legmegelőbb egy bv. intézet elleni kibertámadásra, hiszen az éjszaka szolgálatot teljesítő, biztonsági feladatokat ellátó személyi állományú tagok létszáma csökkentett a nappali létszámhoz képest, ugyanakkor az éppen váltásos (12,5 órás) munkarendben szolgálatot teljesítő állomány szolgálati idejének közel 2/3 letelt, így a fáradtság miatt a kognitív képességek sem teljes értékűek. Ugyanakkor az intézet informatikai üzemeltetési feladatokat ellátó munkavállalói a pihenő idejüket töltik, így nem tartózkodnak az intézet területén.

⁵⁴ Defendant's Notice Of Emergency Pursuant To Paragraph 14 Of The Settlement Agreement In The United States District Court for the district of New Mexico, 2022. Online: <https://www.documentcloud.org/documents/21176926-bernalillo-county-notice-of-emergency> Utolsó letöltés: 2022.12.20

⁵⁵ Defendant's Notice Of Emergency Pursuant To Paragraph 14 Of The Settlement Agreement In The United States District Court for the district of New Mexico, 2022. Online: <https://www.documentcloud.org/documents/21176926-bernalillo-county-notice-of-emergency> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁵⁶ Defendant's Notice Of Emergency Pursuant To Paragraph 14 Of The Settlement Agreement In The United States District Court for the district of New Mexico, 2022. Online: <https://www.documentcloud.org/documents/21176926-bernalillo-county-notice-of-emergency> Utolsó letöltés: 2022.12.20

részére és a szolgálatban lévő személyi állomány tagjai is papíralapon rögzítették feljegyzéseiket. A fentiekén túl az intézet igyekezett számos alternatív megoldást megragadni a hivatali kötelességek teljesítése érdekében, melynek további részletezése már nem releváns.⁵⁷ Egy 2022. január 10-én kiadott sajtóközlemény szerint a megyei hivatal székhelyein ekkor még mindig nem sikerült visszaállítani a normális működési rendet.⁵⁸ További, nem megerősített sajtóinformációk szerint a támadás háttere ismeretlen maradt, a gyanúsítottakat nem sikerült felderíteni, valamint a támadással összefüggő pénzkövetelést nem teljesítették.⁵⁹ Az incidens után a Bernalillo Megyei Bizottság döntése alapján új kiberbiztonsági politikát kívánnak bevezetni, amely magában foglalja a több faktoros⁶⁰ azonosítások alkalmazását a felhasználói fiókok tekintetében, továbbá létrehozna egy megyei hálózatok megfigyelését végző biztonsági műveleti központot, amely az alá tartozó hálózatokra kapcsolt számítógépek esetében riaszt a gyanús tevékenységek észlelésekor.⁶¹

4.3. Evin Prison, Irán (2021)

2020-2021 évek során Iránnak számos nagyobb volumenű kibertámadással kellett szembenéznie, ilyenek voltak az állami vasúti rendszert érintő incidens,⁶² vagy Bandar Abbas város kikötőjét célzó művelet.⁶³ Az Evin Prisont is ebben az időszakban érte kibertámadás, ám annak pontos időpontját a hatóságok nem hozták nyilvánosságra. A börtön 1972-óta üzemel és Teherán Evin városnegyedében található. Az intézet nemzetközi viszonylatban is hírhedtnek mondható a 70-80-as években ott zajlott kínzásokról és tömeges kivégzésekről. Napjainkban is erősen kritizálják működését az emberi jogokért és szabadságokért harcoló nemzetközi civil

⁵⁷ Defendant's Notice Of Emergency Pursuant To Paragraph 14 Of The Settlement Agreement In The United States District Court for the district of New Mexico, 2022. Online: <https://www.documentcloud.org/documents/21176926-bernalillo-county-notice-of-emergency> Utolsó letöltés: 2022.12.20

⁵⁸ Online: <https://www.bernco.gov/blog/2022/01/10/alvarado-square-open-on-lobby-level-only/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁵⁹ Online: <https://statescoop.com/bernalillo-county-cybersecurity-policy-ransomware/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁶⁰ A többszörös hitelesítés egy olyan elektronikus hitelesítési módszer, amelyben a felhasználó csak akkor kap hozzáférést, ha két vagy több bizonyítékot sikeresen bemutatott egy hitelesítési mechanizmusnak.

⁶¹ Online: <https://www.cyansecurity.com/half-year-review-of-significant-cyberattacks-bernalillo-county/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

⁶² Online: <https://therecord.media/cyber-attack-disrupts-irans-national-railway-system/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

⁶³ Online: <https://www.zdnet.com/article/iran-reports-failed-cyber-attack-on-strait-of-hormuz-port/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

szervezetek.⁶⁴ 2021. augusztus 22-én számos, a börtön belső kamerarendszeréből kiszivárgott kamerafelvétel jelent meg egyidejűleg több sajtóorgánium felületén, amely információkból egyértelműen megállapításra került, hogy a támadás egy Ali Adalat (Ali igazságszolgáltatása) nevű hacktivistá⁶⁵ csoporthoz köthető és videók időbélyegzőiből ítélve már jó ideje sikerrel hozzáférést szereztek a börtön CCTV⁶⁶ kamerarendszeréhez. A felvételek között volt a börtön biztonságtechnikai rendszer kezelő helységét megfigyelő kamera által – a behatolás közlése során – rögzített kamerafelvétel is, mely egyértelműen bizonyítja a személyzet általi észlelést. A nyilvánosságra hozott, 2020 és 2021 évi időbélyegzőkkel ellátott felvételek főként a börtön személyzetének a fogvatartottakkal szembeni brutális, emberi jogokat sértő bántalmazásokat szolgáltatnak bizonyítani. A Tapandegan⁶⁷ elnevezésű, szintén hacktivistá csoport részt vett a videó anyagok népszerűsítésében, ám tagadták a támadásban való részvételt. A nyilvánosságra kerülést követően az iráni tisztviselők nem tagadták a kibertámadás megtörténtét, ám további információkat nem osztottak meg, így a történések tisztázatlanok maradtak.⁶⁸ A kiszivárgott felvételekből megállapítható, hogy a technikai rendszerkezelő szolgálati helyén elhelyezett monitorfal adását felülírták (3. ábra) és egy politikai jellegű „Kibertámadás. Általános tiltakozás a politikai foglyok szabadságáig” szöveget osztottak meg perzsa nyelven.

3. ábra: Az Ali Adalat hacktivistá csoport üzenete⁶⁹

⁶⁴ Online: <https://www.dw.com/en/irans-evin-prison-experience-was-psychological-torture-says-former-prisoner/a-63509722> Utolsó letöltés 2022.12.21.

⁶⁵ A hacktivisták számítógépes hackelés felhasználásával promotálnak bizonyos politikai nézeteket, foglalnak állást politikai kérdésekben.

⁶⁶ Closed-circuit television, magyarul zárláncú televízió szolgáltatás.

⁶⁷ Egy iráni hackercsoport, amely 2018. május 24-én és 2018. június 6-án is feltörte az érkezési és indulási monitorokat Irán két nagy nemzetközi repülőtérén, majd azokon kormányellenes üzeneteket tett közzé.

⁶⁸ Online: <https://therecord.media/hacktivist-leak-videos-of-abuse-in-iran-evin-prison/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

⁶⁹ A kép forrása: <https://www.iran-emrooz.net/index.php/news2/more/93050>

Az észlelő személyzet zavart viselkedésében mobiltelefonjával rögzíteni kezdte az eseményt (4. ábra).⁷⁰

4. ábra: Pillanatkép a technikai rendszer kezelő helységről, a támadás pillanatából, melyet a behatolók tettek közzé.⁷¹

Egyértelmű, hogy azon túl, hogy a börtön biztonságtechnikai rendszerében komoly zavarokat keltettek és megzavarták a rendeltetésszerű működést, nem az állami szervben történő károkozás volt a cél. Itt tulajdonképpen a börtön szimbolikáját, és az azzal összefüggő jelentéstartalmat és hírverést felhasználva igyekeztek minél nagyobb tömegekhez eljuttatni üzenetüket. A börtön azon felül, hogy alanya volt a kibertámadásnak, a politikai célok eszközévé is vált egyúttal.

4.4. Idaho State Correctional Institution, USA (2018)

A 2018-ban történt incidens alapjaiban eltér az eddigiekben bemutatottaktól, hiszen nem egy börtönt érintő kibertámadásról van szó, hanem egy olyan jellegű informatikai incidensről, amelyben jelentős felelőssége van az érintett büntetés-végrehajtási szervezetnek. Az esetben érintett amerikai intézetek az Idaho State Correctional Institution, az Idaho State Correctional Center, az Idaho Correctional Institution-Orofino, valamint a South Idaho Correctional Institution and the Correctional Alternative Placement Plan Facility.

Az Egyesült Államokban már több államban, többségében azonos feltételekkel van lehetőségük a fogvatartottaknak tableteket (5. ábra) használni. Ezek a készülékek speciális tervezésűek, célszerűen börtönhasználatra kerültek kifejlesztésre egyaránt szoftver és hardver tekintetében is.

⁷⁰ Online videó: <https://twitter.com/IranIntl/status/1429524913828900866?s=20> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

⁷¹ A kép forrása: <https://old.iranintl.com/en/iran/hackers-release-security-footage-iran%E2%80%99s-evin-prison>

5. ábra: A JPay által szolgáltatott börtöntablet készülék.⁷²

A JPay szolgáltatása kifejezetten népszerű a fogvatartottak körében, hiszen a készülékkel e-maileket küldhetnek kapcsolattartóiknak, zenéket vásárolhatnak és hallgathatnak, edukációs alkalmazásokat használhatnak, továbbá még játékokat is játszhatnak.⁷³ A készülékek elterjedését követően a fogvatartottaknak sikerült a készülék szoftverének egy sérülékenységet kihasználni, majd az alkalmazáshoz tartozó felhasználó számlájuk pénzösszegét megnövelni és számos vásárlást végrehajtani. Az eset kapcsán 364 fogvatartott összesen 225 000 \$ kárt okozott a szolgáltatónak. A JPay az esetet követően felfüggesztette a zenék és játékok letöltését a károk megtérítéséig, valamint a börtön fegyelmi eljárást kedvezményezett az érintett fogvatartottakkal szemben, melynek következményeként számos, eddigiekben biztosított előnyök megvonásra kerülhetnek és magasabb biztonsági kockázatú csoportba helyezést is eredményezhet az eljárás.

Az eset valódi mondanivalója az, hogy a társadalom digitalizációja a börtönökben található fogvatartottakat is kikerülhetetlenül érinti és kell is érintenie. Az nem megoldás, hogy a digitalizációt a falakon kívül tartjuk, hiszen a büntetés-végrehajtási célokat számos alapelv mentén kell elérni. Ezek az alapelvek olyan erkölcsi értékek, melyek a végrehajtás teljes területét átszövik, hiszen segítik a jogalkotót, ezt követően a jogértelmezést végző szerveket, valamint a gyakorlati végrehajtást is. Az egyik ilyen alapelv a normalizáció elve, amely szerint a szabadságvesztés végrehajtási körülményeit a lehető legjobban kell közelíteni a szabad élet általános feltételeihez,⁷⁴ és ennek a digitalizáció bizonyosan szerves része napjainkban. Így elkerülhetetlen a digitális eszközök és a fogvatartottak egyre nagyobb fokú kapcsolata.

⁷² A kép forrása: <https://www.jpay.com/education.aspx>

⁷³ Online: <https://www.jpay.com/education.aspx> Utolsó letöltés: 2022.12.24.

⁷⁴ Juhász Zsuzsanna (2018): A büntetés-végrehajtás alapelvei). Magyar Rendészet 2018/5. Budapest. p. 15.

4.5. Összegzés

A fent bemutatott esetekből értelemszerűen – a maradéktalan tudományos megalapozottságot nélkülözve – következik, hogy nemzetközi viszonylatban a börtönök intézménye számos helyszínen és esetben rendelkezett olyan mértékű EIR interdependenciával, hogy a rendszerekben okozott korlátozások jelentős zavart okozzanak a mindennapi működésben. Továbbá felismerhető az a jelenség, miszerint egy EIR-t ért támadás közvetlen kihatással lehet a személyi állomány biztonságának szavatosságára, valamint a fogvatartottak alapvető emberi jogainak garanciáira. A magas bástyafalak, melyek eddig fizikai akadályként szolgáltak és védték a rendeltetésszerű működést, már nem képesek teljes körű védelmet biztosítani, hiszen a digitalizáció folyamata egy új színteret, a kiberteret nyitja meg a börtönöket érintő új kockázatok számára. Ez a jelenség a lehetőségek mellett új fenyegetésekkel is szolgál, melyek kezelésére intézkedéseket kell hozni. Bár tökéletes védelem nem létezik, a büntetés-végrehajtási szervezetnek állami szervezet lévén garantálnia kell saját kiberterének biztonságát. Ennek hiánya esetén könnyűszerrel előfordulhatnak olyan események, amelyek akár a börtönben dolgozó személyi állomány, vagy az ott fogvatartottak biztonságát és alapjogait is érinthetik.

A tudományos kérdés az, hogy a magyar büntetés-végrehajtás börtöneit ért kibertámadás okozhat-e ilyen mértékű zavarokat? Hogyan áll hazánk börtöneinek kiberbiztonsága? A dolgozat ezen kérdésekre próbált válaszokat adni az általa vizsgált témák feldolgozásával.

5. HAZAI INCIDENSEK ÉS KOCKÁZATOK

A magyar büntetés-végrehajtási szervezet történetiségében a nemzetközi kitekintés során bemutatott kiberincidensekhez hasonlót nem találunk. Nyilvánvalóan ehhez hozzájárul, hogy állami, minősített adatokat kezelő szervezet lévén, adat- és információbiztonság politikája szigorú szabályozás mentén valósul meg. Természetes, ahogy minden szervezetben, az adatvédelmi felelősnek adott esetben itt is intézkednie szükséges, valamint az elektronikus információbiztonság területén is előfordulnak incidensek, azonban ezek nem érik el a kritikus mértéket.

A börtön világa sajátos, így specifikumokkal tűzdelt információbiztonsági politikát is igényel. A külső fenyegetések körében specifikáció nem igen van jelen, de a belső fenyegetések köre egyedülálló kiberfenyegetetési unikum. Minden szervezet helyén kezeli saját humán tényezői által okozott kockázatokat, azonban a bv. szervezet humán tényezőinek egy csoportja nem szokványos kockázatot képvisel. A fogvatartottak csoportja számos szempontból rejt egyedi, kiemelt kockázatokat. A következő fejezetben a külső és belső fenyegetések köréből származó esetek bemutatása történik. A bemutatott példák nem az általánosnak mondható incidensek sorából kerültek kiemelésre, hanem olyan esetek leíratai, amelyeknek egyik fő jellemzője, hogy börtönre „szabottak” vagy börtön körülmények között jöttek létre.

5.1. Külső fenyegetések

5.1.1 E-mail fiókokra érkezett támadások

A szervezet felhasználóinak e-mail címére számos esetben érkeznek olyan gyanús tartalmú csak szöveges, vagy gyanús mellékletet is tartalmazó elektronikus levelek, amelyekről első olvasatra is megállapítható azok rosszindulatú szándéka. Általános gyakorlatnak tekinthető az a jelenség, hogy a szervezeten belül – annak rendvédelmi jellegéből adódóan – a személyi állományú tagok közötti elektronikus csatornákon zajló kommunikáció során a nyelvezet a katonai alakiség szóbeliségét, valamint hivatalos megfogalmazás jegyeit egyaránt alkalmazza. Ezen íratlan szabályokat követő stílus elsajátításához és használatához gyakorlat szükséges, így az ilyen közlési formát nélkülöző elektronikus levelezés már eleve gyanút kelt a fogadó félben. Külön említésre méltó az a módszer, amely során a támadók egyértelműen észlelhető erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy átjussanak ezen a „szűrőn”. A 8. számú képen egy 2022.05.21-én,

a szervezet egyik felhasználói e-mail fiókjára érkezett rosszindulatú e-mail szövegezése látható, ahol az aláírásnál – ahogy ezt a hivatalos állomány is teszi –rendfokozati jelzést is alkalmaztak. Ez a formájú megvalósítás már egyértelműen célzott tevékenységnek számít.

6. ábra: Rosszindulatú e-mail, melynek aláírásánál rendfokozati jelzés került alkalmazásra.⁹⁸

Hasonlóan célzott jelleget mutat a 2022. június 7-én érkezett e-mail (7.kép) a bv. szervezet egyik gazdasági társaságánál szolgálatot teljesítő személyi állományú tag e-mail címére.

7. ábra: Rosszindulatú e-mail, melynek egyértelmű célja a pénzügyi kiutalás.⁹⁹

A célzottság tulajdonsága itt is az aláírásban valósul meg, azonban az előző esettől eltérően nem egy rendfokozati jelzéssel látták el azt, hanem az aktuális, célcsoportot összefogó holder szerepkörben eljáró társaság ügyvezető igazgatójának nevével.¹⁰⁰ Ez az információ természetesen nyilvános, a gazdasági társaság honlapján, valamint a bv. szervezet honlapján is elérhető bárki számára. Azonban a módszer, valamint az, hogy a szervezet gazdasági társaságát célozták meg, ez egyértelműen az előkészület jegyeit mutatja.

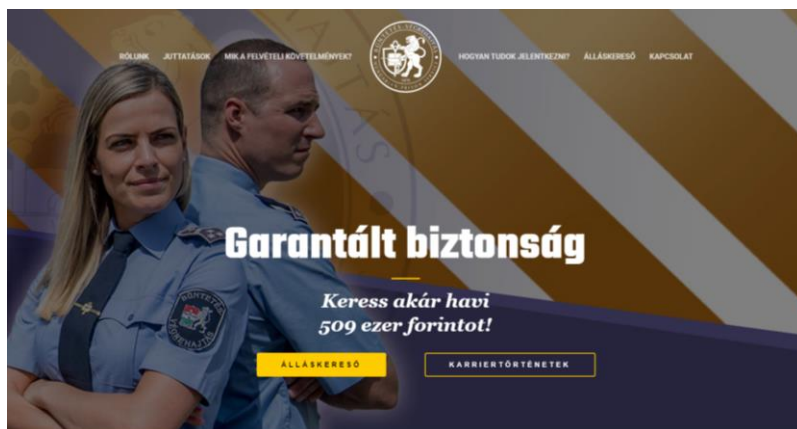
⁹⁸ A kép forrása: A BvOP által szolgáltatott adat.

⁹⁹ A kép forrása: A BvOP által szolgáltatott adat.

¹⁰⁰ Cséri Zoltán bv. dandártábornok, bv. főtanácsos úr 2020-2022 között a bv. szervezet gazdasági társaságainak tevékenységét összefogó Bv. Holding Kft. ügyvezetőjeként látott el szolgáltatott.

5.1.2 A bv. szervezet weboldalát ért támadás

A szervezet két nyilvános elérésű weboldalt adminisztrál. A kormányzati tájékoztatású www.bv.gov.hu cím a szervezet „main” weboldala, ahol a szervezettel kapcsolatos legfontosabb információk és hírek érhetőek el. E mellett a www.gyereahuvosre.hu címen is elérhető weboldal, amely újszerű, innovatív megközelítésben kívánja támogatni a szervezet toborzási tevékenységét.

8. ábra: A szervezet toborzási weboldala.¹⁰¹

A BvOP 2021.05.17-én kiadott közleménye alapján utóbbi oldalt támadás érte, és az oldalra látogatókat egy adathalász oldalra irányította a weboldal. Az oldal üzemeltetési feladatait a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ Zrt.) látja el. A közlemény szerint a szakemberei vizsgálták a támadás körülményeit, valamint dolgoztak az oldal zavartalan működésének helyreállításán. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága büntetőfeljelentést tett az ügyben. Az oldal felhasználói adatokat nem tárol, így az esettel kapcsolatban további tájékoztatás nem történt.¹⁰²

5.2. Belső fenyegetések

A belső fenyegetések legfőbb köre a szervezet főtevékenységéből adódik. A fogvatartottak biztonságához való viszonya nem azonos az átlagos munkavállalók jellemzőivel. Fontos megjegyezni, hogy a létszámadatok is a fogvatartotti csoport javára állnak, hiszen míg a bv. szervezet személyi állományi létszáma 9 ezer fő, addig a fogvatartottak létszáma meghaladja a 20 ezret, ebből következik, hogy a fogvatartotti csoportban rejlő kiberbiztonsági kockázat – annak

¹⁰¹ A kép forrása: www.gyereahuvosre.hu

¹⁰² <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/bvszervezet/hirek/4184> Utolsó letöltés: 2023.03.09.

sajátosságával együtt – jelentős. A fogvatartottakkal közvetetten vagy közvetlenül, legálisan vagy illegális módon érintkezésbe lépő elektronikus információs rendszerek biztonsága a büntetés-végrehajtás felelőssége is, attól függetlenül, hogy annak üzemeltetését a bv. szerv, vagy külső szolgáltató végzi. Az elmúlt években megjelentek a zárkákban a televíziókészülékek, a kapcsolattartási célból biztosított fogvatartotti mobiltelefonok, a terminál kiszolgálók és a pandémiás helyzet magával hozta a videó alapú elektronikus kapcsolattartást megjelenését is. Ez a fajta átalakulás a végrehajtás számára ismeretlen kockázatokat jelent, melyek által az alkalmazott rendszerek bizalmasságának, sértetlenségének és rendelkezésre állásának vesztesége jelentős hatással bírhat a bv. szervezet társadalmi megítélésére. Továbbá, jelentősen negatív a társadalmi megítélése annak a jelenségnek is, amennyiben egy, a börtön által a fogvatartottak részére biztosított EIR-t felhasználva követnek el bűncselekményeket a börtönből a társadalom irányába a szabadságvesztésüket töltő fogvatartottak.

Az alábbiakban bemutatott témakör egy kifejezetten büntetés-végrehajtási szempontú kockázatokat sorakoztat fel. Hiszen a börtön intézménye nemcsak „*kívülről*” támadható, hanem magából a börtönből is lehet támadásokat végrehajtani a társadalom felé, vagy akár a börtönnel szemben is.

5.2.1 Fogvatartotti mobiltelefon hardverének és szoftverének módosítása

A fogvatartotti mobiltelefonok a kapcsolattartás új típusú formáját valósítják meg. A fogvatartott részére mobiltelefon készülék kerül biztosításra, amelyen keresztül védőjével, hozzátartozóival tarthat kapcsolatot az előzetesen engedélyezett mértékben és gyakoriságban. Ezek a készülékek 2015 óta elérhetőek a hazai börtönökben, a kezdeti modellek a kínai gyártású ZTE R528 típusú készülékek voltak (9. ábra). A készülék háza összeragasztásra került, védőfólia lett elhelyezve az esetleges modifikációk észlelésére, valamint a készülékkel csak kimenő hívásokat lehetett kezdeményezni, azok internetezésre, kép rögzítésére, SMS küldésére-fogadására alapesetben nem voltak alkalmasak.¹⁰³

¹⁰³ Online: <https://www.jogiforum.hu/cikk/2018/11/26/illegalis-bortontelefon-csalasra-hasznaljak-a-bortonoket-ellepo-mobilokat/> Utolsó letöltés: 2023.01.04.

9. ábra: a ZTE R528 típusú fogvatartotti mobiltelefon készülék.¹⁰⁴

A telefonok alkalmazását követő időszakban egyre több esetben fordult elő, hogy a telefonok szoftvereit, hardvereit börtön körülmények között módosították, valamint úgynevezett Turbo-SIM¹⁰⁵ (egy vékony fólia, amelyen egy mikrokontroller található) használatával SIM függetlenné tették azokat (10.kép).

10. ábra: SIM kártya TurboSIM mikrokontrollerrel.¹⁰⁶

A modifikációval már egy – apró méretei miatt – bejuttatható¹⁰⁷ „civil” SIM kártya alkalmazásával a készülék már teljes értékű, korlátozás nélküli mobiltelefonként funkcionált, amivel fogvatartottak akár börtönön belül egymással, vagy akár a társadalom felé is ellenőrizetlen módon kommunikálhatnak. A módosított készülékeket a fogvatartottak elvesztettnek jelentették, ezt

¹⁰⁴ A kép forrása: <https://www.jogiforum.hu/cikk/2018/11/26/illegalis-bortontelefon-csalasra-hasznaljak-a-bortonoket-ellepo-mobilokat/>

¹⁰⁵ Online: https://mobilarena.hu/teszt/turbosim/mi_is_ez.html Utolsó letöltés 2023.01.04.

¹⁰⁶ A kép forrása: <https://www.jogiforum.hu/cikk/2018/11/26/illegalis-bortontelefon-csalasra-hasznaljak-a-bortonoket-ellepo-mobilokat/>

¹⁰⁷ Egy SIM-kártya fémtartalma csekély, a kapukeretes és egyéb fémkereső készülékekkel nehezen felderíthető. Méretéből adódóan könnyen elrejthető számtalan helyen. (pl.: a fogíny külső oldalához szorítva). A hozzátartozók látogató fogadása során több esetben megpróbálták átjuttatni a fogvatartottak részére SIM kártyákat. (pl.: ölelkezéssel)

követően rejtve tartották, hiszen a védőfólián egyértelműen észlelhető volt a módosítás. A módosított készülék így már egy tiltott tárgyként funkcionál, birtoklása fegyelmi cselekmény. Egy ilyen telefonnal rendelkezve a fogvatartott akár további bűncselekményeket (csalás) követhet el fogvatartása alatt, ahogyan ez 2016-ban is történt a Budapesti Fegyház és Börtönben.¹⁰⁸ A módosított mobiltelefon jelenségre válaszul a börtönökben önálló kutató csoportok alakultak, akik nagy számban végezték a fogvatartotti zárkák biztonsági vizsgálatát, így csökkentve a módosított készülékek számát. Már a jelenség előtt, 2014 végén elindult az új fogvatartotti mobil rendszer (FMR) előkészítése, amelynek eredményeképpen egy kifejezetten erre a célra tervezett és kivitelezett, ütésálló, cseppálló, csökkentett funkciókkal rendelkező fogvatartotti mobil-rádiótelefon készülék lett rendszerbe állítva 2017-ben (11. ábra). Az azóta alkalmazott rendszer és a hozzá tartozó készülékek működése problémamentes. Az eszköz rongálására és eltűnésre volt már példa, de azzal összefüggésben hardveres vagy szoftveres (nem hagyományos telefon operációs rendszer) módosításra nem történt precedens.

11. ábra: az új típusú FMR készülék.¹⁰⁹

5.2.2 Irattanulmányozó számítógépek fogvatartotti használata

Az adatgyarapodás, a dokumentumok tömeges megjelenése szükségessé tette az adathordozók praktikus alkalmazását bírósági és ügyészégi eljárások során. A tisztességes eljáráshoz való jog alapjog, amelyet a szabadságelvonás során is biztosítani kell a fogvatartottaknak. Ebből következik, hogy a fogvatartásban lévő személynek folyamatban lévő büntetőügyeivel összefüggésben ügyiratainak megismerését biztosítani kell. Amennyiben a fogvatartott büntetőeljárással kapcsolatos ügyiratait elektronikus adathordozón igényli és kapja meg,¹¹⁰ akkor az

¹⁰⁸ Online: <https://www.jogiforum.hu/hir/2018/09/03/a-budapesti-fegyhazi-es-bortonbol-kovettek-le-rabok-unokazos-csallast-zarkajukbol-bonyolitottak-a-telefonhivasokat-a-sertettek-szama-35/> Utolsó letöltés: 2023.01.04.

¹⁰⁹ A kép forrása: www.bv.gov.hu

¹¹⁰ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 159. § (1)

irattanulmányozási lehetőségre alkalmas számítástechnikai eszközt a bv. intézetnek biztosítani kell.¹¹¹

A beérkezett adathordozókat az informatikai szakterületnek tüzetesen át kell vizsgálnia. Egyrészről vizsgálni kell az adathordozó feladójának hitelességét, és azt, hogy valóban az engedélyezett tartalom került elhelyezésre az adathordozón. Vizsgálni szükséges a megtévesztő megoldások meglétét (pl.: átnevezett formátumok, rejtett fájlok stb.), ugyanakkor fontos tudni azt, hogy a vizsgáló az adatok tartalmát nem, csak valid jellegét vizsgálhatja.

Kockázatot hordoz az engedélyezett irattanulmányozási helységben elhelyezett asztali számítógép alkalmazási módja. Az irattanulmányozási tevékenységet a fogvatartottak általánosságban önállóan végzik, amely tevékenységet a felügyelet közvetlenül személyesen vagy elektronikus megfigyelő eszközzel (kamerával) időszakosan ellenőriz. A tevékenység ellenőrzése során meg kell győződni arról, hogy a fogvatartott magatartása az engedélyezett tevékenységgel megegyező, hiszen számos lehetőség elérhető arra, hogy a fogvatartott az általa használt számítógépet hardveresen, vagy szoftveresen módosítja (pl.: tiltott tárgyként bejutatott, bootolható pendrive alkalmazása, vagy mobil-stick alkalmazásával tiltott internet elérés). Továbbá nehezíti a helyzetet, hogy számos esetben specifikus szoftverigény is jelentkezik az eszközök kapcsán, hiszen az eljárásokkal összefüggésben biztosított adatok formátuma széleskörű (pl.: csalás vádjával összefüggésben pénzügyi adatbázisok kezelését biztosító szoftver). Természetesen a fogvatartotti célra biztosított személyi számítógépeken alkalmazott védelmi megoldások nem teszik lehetővé az említett módosításokat, azonban mint tudjuk, tökéletes védelem nem létezik.

5.3. Összegzés

Összefoglaló gondolatként fontos kihangsúlyozni, hogy a hazai bv. szervek esetében eddig még nem történt jelentős kibertámadás, ugyanakkor a digitalizáció a börtönön belüli térnyerésének köszönhetően a támadható felületek száma exponenciálisan nő. A fogvatartotti humán tényező olyan speciális sajátosság, amelynek kockázatkezelése nem maradhat ki a börtönök kiberbiztonsági politikájából. A börtönök elektronikus információs rendszereinek sértetlensége és bizalmassága egyértelműen szervezeti felelősség. A prizonális környezetben jelen lévő elektronikus információs rendszerek támadhatóságának kockázatait minimálisra kell redukálni, az esetleges megkerülési módokat megszüntetésére haladéktalanul intézkedni kell, hiszen a

¹¹¹ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 127. § (1)

rendszerek megsértésének következményei jelentős negatív hatást okozhatnak a szervezet társadalmi megítélésére.

6. AZ ELEKTRONIKUS FOGVATARTOTTI ALAPNYILVÁNTARTÁS

A jövőben a sikeres államok kulcsa az állami digitalizáció mértéke, és ezen a területen kifejezetten fontos az együtt gondolkodás, valamint az önálló állami cselekvés is.¹¹² Az EU-s iránymutatások hazai ratifikációjának eredménye a Nemzeti Digitalizációs Stratégia,¹¹³ amely 2030-ig rögzíti a célokat. A magyar állami szereplők közül a rendvédelmi szervek digitalizációra irányuló tevékenységei kisebb-nagyobb mértékben már jó ideje a folyamatok részese. Ennek a fejlődésnek a történetisége teljes joggal megérdemelne akár önálló tanulmányt is, de ez a dolgozat a jelenből kíván mintát meríteni, és a terjedelmi korlátok miatt a teljes körű, maradéktalan bemutatást nélkülözve kíván betekintést adni a büntetés-végrehajtás szervezet informatikai kultúrájába.

6.1. A fogvatartotti alapnyilvántartó rendszer történetisége

A bv. szervezet bűnügyi nyilvántartásának hajnalán a nyilvántartással szemben megfogalmazott elvárások a mai korokhoz képest csekély mértékűek voltak. A XX. század elején a nyilvántartás csak a börtönökben elhelyezett fogvatartottak létszámára és személyes adataira terjedt ki. Egy erre a célra rendszeresített A/2-es méretű kemény fedeles könyvben vezették az adatokat, és nyilvántartásból kivezetést többnyire három élethelyzet indokolta: szabadult, átszállításra került vagy meghalt.¹¹⁴ Az évek során a nyilvántartás adatköre számos új adattal bővült, majd a rendelkezésre álló technológiák megjelenésével exponenciálisan nőtt. Az informatika egyre nagyobb fokú elterjedésével a büntetés-végrehajtási szervezet sem kerülhette el azt a következményt, hogy az általa kezelt adatok digitális formát öltsenek. A folyamatos átállásnak köszönhetően a büntetés-végrehajtás digitális adatainak mértéke jelentős növekedésnek indult az elmúlt évtizedekben, 2017-re már olyan mértéket öltött, amelyben már egyértelműen érvényesültek a Big Data megoldások, ahogy ezt Veszeli (2017) is megállapította.¹¹⁵

¹¹² Online: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_hu
Utolsó letöltés: 2022.12.25.

¹¹³ Online: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/60/602/60242669c9f12756a2b104f8295b866a8bb8f684.pdf> Utolsó letöltés: 2022.12.25.

¹¹⁴ Bogotyán Róbert – Veszeli Dániel (2011): Bűnügyi nyilvántartás a büntetés-végrehajtásban: a múlt örökségének és a jelen kihívásainak hatása a közeljövő terveire. Börtönügyi Szemle 2011/3.sz. BvOP, Budapest. p. 61.

¹¹⁵ Veszeli Dániel János (2017): A rendvédelmi szervek közötti automatizált információ megosztás és elérés, Börtönügyi Szemle, Budapest 2017/11-12. p. 93.

Az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás történetisége azonban nem 2017-ben, hanem attól jóval korábban megkezdődött. Ez a nyilvántartási rendszer mindenkor igyekezett megfelelni a jogszabályok által felállított követelményeknek, ennek köszönhetően több önálló fejlesztésű rendszer is napvilágra került az évek során. A bv. szervezet informatikai infrastruktúra fejlődése és az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás új verziói kéz a kézben jártak, hiszen a továbblépés, a fejlődés lehetőségét a kettő közötti dependencia vagy akadályozta, avagy ellenkezőleg, éppen segítette. A következő részben egy rövid, kronológiai sorrendű bemutatás következik a büntetés-végrehajtási szervezet egyik legfontosabb elektronikus információs rendszeréről, az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartásról.

6.1.1 *Fogvatartotti Alrendszer (FAR)*

A 90'-es évek elején megjelent az igény egy átfogó országos fogvatartotti elektronikus nyilvántartásra. A fejlesztés több szálon indult el, mert nem csak a nyilvántartást kezelő programot kellett lefejleszteni, hanem egy teljes rendszert (hálózatot) kellett kiépíteni. A rendszer végül 1994-ben indult el. Több büntetés-végrehajtási szakterület (bűnügyi nyilvántartás, nevelés, biztonság, befogadó bizottság, elhelyezés, egészségügy) részére tartalmazott használható lekérdező funkciókat.

KK_SZALJEL		SZÁLLÍTÁS JELENTÉS - VÉGLEG SZÁLLÍTANDÓK			
Szállítás dátuma: 2009.01.26					
Fényes : Nem küldtük még a KNy-be			Aláhúzott : Nincs döntés		
Név	Azon.	Ut.szabad.	I n d o k l á s	Teru.	Jóvá. Áll.
HAAM ÖDÖN	LC-3988	114	kérelem		E
HABOLI LAJOS	LC-4287		hhh		T
(kk_dbf)(Rek.sz.: 2)					
(2. Név)					
Megnézés: Return		Felvitel: F11		Módosítás: F12	
Nyomtatás: F10		Megőrzéses szállítás: Do		Törlés: F14	
		Küldés Kny-be: F20			

12. ábra: A Fogvatartotti Alrendszer képernyőképe.¹¹⁶

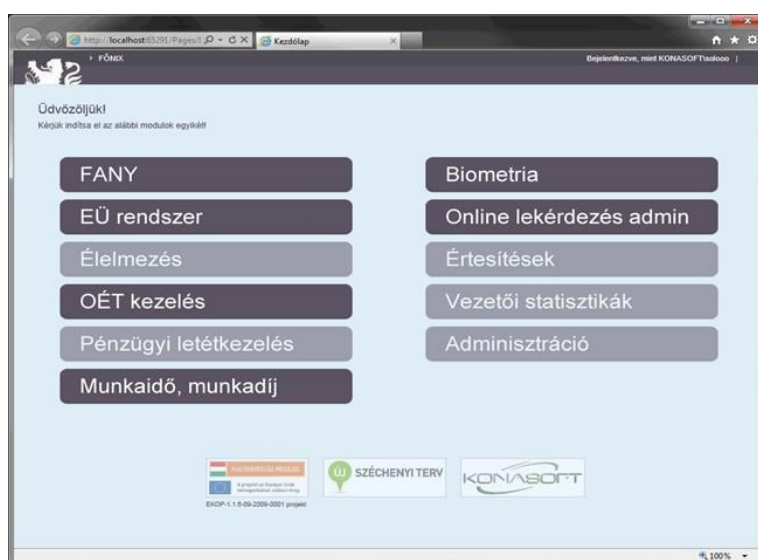
A lokális (bv. intézeti) helyszíneken elhelyezett PC-k terminálemulátor segítségével kommunikáltak a FAR (12. ábra) adatbázisát futtató UNIX alapú központi szerverrel, az adatcsere

¹¹⁶ A kép forrása: Veszeli Dániel: A Fany Rendszer c. előadásanyaga. Online: <https://slideplayer.hu/slide/1953374/>

műholdas kommunikációs csatornákon keresztül történt.¹¹⁷ A rendszer eleinte kiszolgálta a felétámasztott elvárásokat, de a későbbiekben számos olyan igény keletkezett (pl.: statisztikai lekérdezések) amelyek nem voltak elérhetőek, így egyértelműen megjelent az új rendszer fejlesztési igénye.¹¹⁸ Ezt az igényt tovább erősítette, hogy ebben az időszakban kezdte meg világuralmát a Microsoft Windows, amely kikényszerítette az irodai alkalmazáscsomagok használatát, ennek a tényezőknek köszönhetően a grafikus felület iránti igény hozzájárult a fejlesztés sürgetéséhez.¹¹⁹

6.1.2 *A Főnix és a Fogvatartotti Alapnyilvántartás (FANY)*

Az informatikai fejlődésével a következő állomás a Főnix elnevezésű rendszer megjelenése volt. A Főnix már egy web alapú rendszerként, számos szaktevékenység támogatására tartalmazott önálló felületet. Ilyen önálló modul az egészségügy, az élelmezés, a tárgy és pénzügyi letétkezelés, munkaidő nyilvántartás, valamint a bűnügyi nyilvántartó biometria volt.

13. ábra A Főnix rendszer kezdőlapja.¹²⁰

A Főnix (13. ábra) fogvatartotti nyilvántartási modulja a Fogvatartotti Alapnyilvántartás (FANY) volt, mely még csak korlátozottan szolgálta ki az elemző-értékelő tevékenységeket,

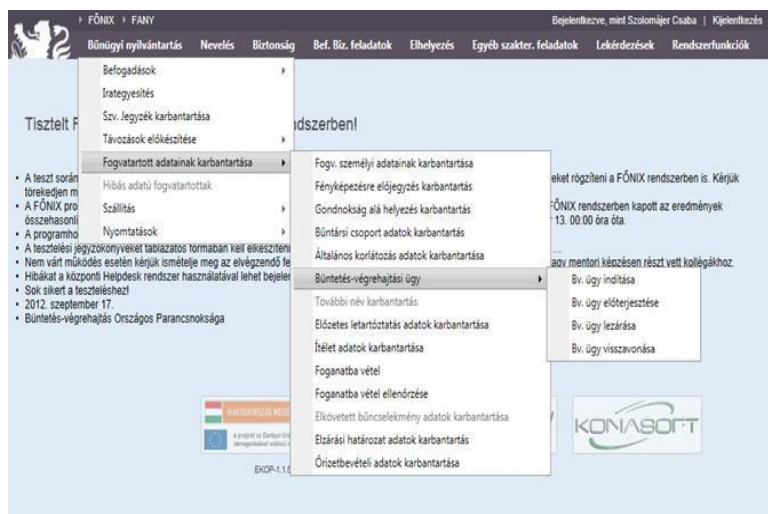
¹¹⁷ Soós Géza (2006): Az informatika szerepe a Büntetés-végrehajtási Szervezet fejlesztésében, Börtönügyi Szemle 2006/1. sz. BvOP, Budapest.

¹¹⁸ Horváth Mirtill Katalin (2022): Innovatív informatikai megoldások a büntetés-végrehajtásban, avagy a Főnix r bűnügyi nyilvántartási modulja c. TDK dolgozat, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Büntetés-végrehajtási Tanszék. p. 6.

¹¹⁹ Kondás Katalin és Szűcs Endre (2017): informatikai korszakváltás egy büntetés-végrehajtási intézetben. Hadmérnök, XII. Évfolyam 2. szám. p. 273.

¹²⁰ A kép forrása: Veszeli Dániel: A FANY rendszer c. előadásanyaga. Online: <https://slideplayer.hu/slide/1953374/>

azonban már sokkal nagyobb adatbázist kezel, mint elődje, így az adatbázisból már megfelelő informatikai támogatással (SQL lekérdezésekkel) manuálisan már lekérhetőek voltak a speciális adattáblák is további statisztikai célra.

14. ábra: A FANY menürendszer¹²¹

A FANY (14. ábra) a szaktevékenységek támogatása mellett a modern informatikai környezetekkel való együttműködési feltételeknek is eleget tett. Az adatbázist lokálisan is elérhetővé tették, így adott esetben, ha a központi szerver bármilyen okból nem volt elérhető, a munkavégzést nem akadályozta, ezzel a rendelkezésre állás már elfogadható mértékű volt. A rendszer jogosultságkezelése megfelelő volt, hiszen a felhasználó csakis a munkakörében ellátott feladatokhoz kapcsolódó funkciókhoz kapott elérést a rendszerben. A rendszer naplózta a felhasználói tevékenységeket is oly módon, hogy az utólagos ellenőrzési tevékenység egyszerűen elvégezhető legyen. Az alkalmazás életének végül az informatikai modernizáció vetett véget, hiszen a jegyzett időszakban a szervezetnél jelentős informatikai infrastruktúrafejlesztés történt, ami már lehetővé tette egy újabb fejlesztési tevékenység kezdetét.¹²²

6.1.3 Főnix 2

A következő fejlesztési ciklust már külső erőforrások igénybevételével hajtotta végre a szervezet. A Konasoft Kft-vel együttműködve nem új fogvatartotti rendszer került kialakításra, hanem a szaktevékenységek támogatását segítették önálló, elkülönült modulok létrehozásával.

¹²¹ A kép forrása: Veszeli Dániel: A FANY rendszer c. előadásanyaga. Online: <https://slideplayer.hu/slide/1953374/>

¹²² Horváth Mirtill Katalin (2022): Innovatív informatikai megoldások a büntetés-végrehajtásban, avagy a Főnix rendszer bűnügyi nyilvántartási modulja c. TDK dolgozat, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Büntetés-végrehajtási Tanszék. p. 7.

A Főnix 2 önálló moduljai:

- Panasz és kártalanítás (PKTTR),
- pártfogói tevékenység támogató rendszer (PTTR),
- vezetői információs rendszer (VIR),
- BV foglalkoztatás,
- BV Bank,
- kockázatelemzési modul (PME).

Ezzel a megoldással eltérő kialakítású, de a központi fogvatartotti adatbázissal szinkronban álló rendszerek jöttek létre, azonban összességében szigetszerűvé vált a fogvatartotti nyilvántartások rendszere.

6.1.4 Főnix 3

A FŐNIX3 (15. ábra) programnak az innováció törte meg utat, hiszen számos olyan új megoldás¹²³ integrálódott a fogvatartotti alapnyilvántartás mellé, amely fókuszba helyezte annak fontosságát. Egy olyan rendszer igénye fogalmazódott meg, amely a büntetés-végrehajtási szervezet informatikai szükségletét nem tüneti kezelésként látja el, hanem amelynek elsődleges fejlesztési szempontja a gyakorlati alkalmazhatóság. A fejlesztési program támogatására a nyilvántartási szakterület legtapasztaltabb munkatársai működtek együtt a szervezet Informatikai Főosztályával, valamint a külső fejlesztő társaságokkal, ennek a munkának az eredményeként jött létre 2021-ben a Főnix 3.

¹²³ Ilyen például az amerikai modell szerint létrehozott PME modul (Prediktív Mérészköz), amely a fogvatartottak fogvatartásával összefüggő, várható kockázatainak elemzésére és meghatározására szolgál.

15. ábra: A Főnix 3 rendszer felhasználói felületébe integrált innovatív megoldások felhasználói felülete egy minta fogvatartotti adatlapon.¹²⁴

A rendszer egy reszponzív, web alapú megoldás, így a munkaadásokon és tablet készülékeken is megfelelő felhasználói felületet biztosít. A felület kialakításánál cél volt, hogy a felhasználó minél rövidebb idő alatt kapja meg a számára szükséges információt. Ennek legfőképpen az a magyarázata, hogy a börtönben történt RES¹²⁵ felszámolása során az idő múlása kiemelten fontos tényező, így az információk beszerzéséhez szükséges időigényt a fogvatartotti alapnyilvántartás a lehető legkisebb mértékűre redukálja. A tartalmi elemeket tekintve fontos megemlíteni, hogy a bv. szervezeti törvény a fogvatartotti nyilvántartást a személyes adatok, a lakcímadatok és a kapcsolattartó személyekre vonatkozó adatok kivételével közhiteles nyilvántartásnak ismeri el,¹²⁶ így számos jogszabályi előírásnak, legfőképpen a bünygyi nyilvántartási rendszerről szóló törvény rendelkezésének kell megfelelnie.¹²⁷ A nyilvántartás működtetését a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEK KH) látja el. A rendszerrel kapcsolatos jogosultságkezelés a FANY rendszer óta még kifinomultabbá vált. A nyilvántartásban számos munkavégzést támogató elem került megvalósításra, mint pl.: felhasználói felület személyre szabása, telefonkönyv, gyorskereső¹²⁸, határidő figyelés stb.)

A rendszer négy fő részre bontható, melyek a biztonság, a bünygyi nyilvántartás, a fogvatartás, valamint az általános rész. A rendszerben észlelhetőek a szervezeti elemek önálló tagoltsága is, hiszen a fogvatartotti alapnyilvántartást más-más célra használják a szakterületek, így természetesen a különböző részekbe a szaktevékenységet megfelelően segítő önálló funkciók kerültek beépítésre. A rendszerben található egy chatszolgáltatás is, ahol a fejlesztőkkel történő kommunikáció lehetősége biztosított, így amennyiben probléma lép fel a használat során, a support rövid időn belül képes megoldást nyújtani.

A Főnix3 fejlesztése során már egyértelmű szakmai elvárás volt, hogy a rendszer kezelje a digitális dokumentumokat és járja ki a papírmentes iroda eléréséhez szükséges utat, így a

¹²⁴ A kép forrása: A BvOP belső használatú dokumentumából.

¹²⁵ Rendkívüli esemény, mint például fogolyszökés, fogolyzandulás, terrorcselekmény, bv. szervet ért fegyveres támadás, stb.

¹²⁶ Veszeli Dániel János (2017): A rendvédelmi szervek közötti automatizált információ megosztás és elérés, Bünygyi Szemle, Budapest 2017/11-12. p. 94.

¹²⁷ 2009. évi XLVII. törvény a bünygyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünygyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról.

¹²⁸ A gyorskereső funkció képes a fogvatartotti nyilvántartásban keresni a fogvatartott alapadataira, vagy akár ismert becenévre, de gúnynevére is.

különböző felületeket dokumentumfeltöltési lehetőség is adott, amely funkció nagyban segíti a visszamenőleges iratok keresését.

A legújabb technológiai vívmány a rendszerrel kapcsolatban egy olyan interface megoldás kialakítása volt, mely a bíróságokkal történő kapcsolat kialakítását szolgálta. Az igazságszolgáltatási szervek számos adatot szolgáltatnak a bv. szervezet további feldolgozás céljából. A fejlesztést megelőzően a papír alapú dokumentumok elektronikus nyilvántartásba történő rögzítése jelentős adminisztratív teher volt, azonban a kapcsolatnak köszönhetően ezek az adatok már digitálisan, újra rögzítés nélkül kerülnek be a fogvatartotti alapnyilvántartásba, így a bv. szervezetet érintő adminisztrációs hibák kockázata és a rögzítésre szükséges időigény is csaknem megszűnt.

A rendszerben található egy humoros szimbolikával elnevezett JARVIS modul, amely egy kifejezetten érdekes, innovatív megoldás. JARVIS a Főnix 3 automatizált funkcióinak körét jelenti. A funkció összefogja a nyilvántartásban található bv. ügyeket (pl.: fogvatartotti kérelmek), majd „*intézi*” azokat és jelzést ad, ha szükséges a személyes beavatkozás. A JARVIS előtti időkben, a hivatalból indított kérelmeket a személyi állomány tagjai indították és irányították az illetékesekhez, de az új megoldással a kérelmek jogszerűen, időben indításra kerülnek. A fogvatartotti kérelmeknek tartalmi követelménye, hogy az adott kérelemben illetékes szakterületek véleményeket írjanak a fogvatartottal összefüggésben, hogy az ott elhelyezett adatok alapján a döntési jogkör gyakorlója szakmai, adatok elemzésén és értékelésén nyugvó döntést tudjon hozni. JARVIS ezeket a szakmai véleményeket előre definiált szakmai sablonok alapján az adatbázisból önállóan megírja, így nagymértékben tehermentesíti a szakterületeket. Összességében elmondható, hogy a Főnix 3 megoldásaira büszke lehet a szervezet, innovatív jellege vitathatatlan. Korszerű és felhasználóbarát, képes kiszolgálni a XXI. századi igényeket.

6.2. Kapcsolódó informatikai szakrendszerek

A Főnix 3 fejlesztési és bevezetési időszakával egyidejűleg olyan informatikai megoldások kerültek kialakításra, amelyek nem a fogvatartotti alapnyilvántartás funkcióit bővítették, hanem az abban rejlő lehetőségre építve a személyi állomány terheit igyekeztek csökkenteni. Az elmúlt években számos új informatikai megoldás került lefejlesztésre a szakmai munka hatékonyságának növelése érdekében, az alábbiakban a teljesség igénye nélkül azok bemutatására kerül sor, amelyek interface kapcsolatban állnak Főnix 3 rendszerrel.

6.2.1 Navigator rendszer

A Navigator rendszer szintén az egyik legmodernebb, saját igényekre tervezett web alapú informatikai rendszer. A Navigator tervezése során a legfőbb célkitűzés a BvOP főigyeleti, valamint a bv. szervek ügyeleti tevékenységét támogatása volt. A rendszerrel szemben további célkitűzés volt, hogy a szervezet különböző adatbázisait egy felületen kezelje, és a rendelkezésre álló adatokat egy modern formavilágban vigye közelebb a felhasználói bázisnak. A szervezeti igények megvalósításra kerültek a fejlesztés során, valamint a rendszer fejlesztése jelenleg is folyamatos. Az aktuális verzióban jelenleg 5 modul került integrálásra.¹²⁹

A modulok között megtalálhatunk egy gyors adatlekérésre és továbbítási módokra fejlesztett felületet, amely például egy bekövetkezett rendkívüli esemény során (pl.: fogvatartott szökése) a szükséges adatok rendkívüli gyorsasággal továbbíthatóak a felszámolásban részt vevők, valamint a társ rendvédelmi szervek részére. A „*Jelenlévők keresése*” funkcióval, rendkívüli gyorsasággal történhet az információközlés, amely növeli a hatékonyságot egy olyan folyamatban, ahol az idő múlása kritikus tényező.¹³⁰

További hatékony funkció a „*Szállítások követése*” modul, amely egy kiemelten kockázatos biztonsági szakfeladatot, a fogvatartottak kör- és célszállításait¹³¹ támogatja. A funkció alkalmazásával valós időben nyomon lehet követni a fogvatartotti szállítójárművek mozgását, hiszen e járművekbe telepített EDR készülékek GPS technológiája ezt lehetővé teszi. A pontos helymeghatározás mellett a rendszer megjeleníti a szállítmánnyal kapcsolatos fontos adatokat (fogvatartottak adatai és ülésrendje), valamint van lehetőség a feladatot végrehajtókkal történő kapcsolatfelvételre is. Fontos, hogy a rendszerbe építve megtalálható egy automatikus riasztás funkció, mely aktiválja magát, amennyiben egy szállítójármű helyzetében 10 perc után sem áll be változás. A funkció segíti a szállítójárművekkel kapcsolatos logisztikát, a valós időben történő esetleges átszervezéseket, továbbá nagymértékben hasznosul olyan rendkívüli esetekben, mint például a szállítójárművet ért közlekedési baleset követő esemény felszámolási feladatok. A jövőben tervezetten a modul kiegészül olyan funkcióval is, mely során a szállítótérben elhelyezett elektronikus megfigyelési eszközök (kamerák) élőképeit valós időben lehet majd megtekinteni.

¹²⁹ Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4. Budapest. p.18.

¹³⁰ Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4. Budapest. p.18.

¹³¹ A körszállítás központilag, a BvOP illetékes szakterülete által szervezett, rendszeres, a hét első munkanapján végrehajtott szállítás a bv. intézetek között.

A bv. szerv alapfeladatai során számos nyilvántartást vezet, e nyilvántartások digitális vezetésének lehetőségét szolgálja az „E-naplók” modul. A modulban történik a bv. szervek területére be- és kilépő személyek és gépjárművek nyilvántartásának, az ellenőrzési naplónak, az előállításokkal kapcsolatos nyilvántartásnak, valamint a jelentésköteles események naplójának rögzítése.

A modul legfőbb célja az eddigiekben papír alapon vezetett nyilvántartások (szolgálati okmányok) digitális megoldással történő kiváltása, egyúttal a nyilvántartásokban való keresések, valamint az ezekkel összefüggő elemző-értékelő munka hatékonyságának növelése volt. Az adatok bevitele során létrejött adatbázisokban már nagy számban állnak rendelkezésre szűrési lehetőségek, így az adatkinyerés időigénye töredéke lett a papíralapú okmányvezetésből való kinyeréshez szükséges időnek.¹³³

6.2.2 Szolgálati Alkalmazás a Fogvatartás Elősegítésére (SAFE)

Már említésre került, hogy a fogvatartás egyre nagyobb mértékben indukálja a digitális adatokat, ezek az adatok több folyamatban képesek hasznosulni, és közvetlenül a fogvatartottakkal foglalkozó személyi állomány feladatellátását is hatékonyan képesek támogatni. A szolgálati helyeken elhelyezett irodai munkaállomások helyhez kötöttek, így nem kínálnak lehetőséget a több helyszínen történő folyamatos (avagy dinamikus) támogatásra. Nagy szükség volt egy olyan lekérdezési megoldás kialakítására, amely a végrehajtás szintjén integrálódik, és kiszolgálja a feladatellátás során fellépő adatigényléseket, egyúttal csökkentve az adminisztratív terheket. A Szolgálati Alkalmazás a Fogvatartás Elősegítésére (SAFE rendszer) egy mobilalkalmazás, amelynek elsődleges célja, hogy a végrehajtás helyszínén (körleten) szolgálatot teljesítő személyi állományi tag adminisztratív terheit csökkentse.

¹³³ Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4. Budapest. p.18.

16. ábra: A SAFE rendszer felhasználói felülete.¹³⁴

A mobileszközön egy erre a célra tervezett funkciókkal és felhasználói felülettel ellátott alkalmazás fut, amely kapcsolatban van az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartással (16. ábra). A tesztelés 2017-ben kezdődött meg, majd 2021-re valamennyi hazai bv. szervben is alkalmazásra került. A rendszer WiFi¹³⁵ vagy APN¹³⁶ technológiával csatlakozik a központi szerverhez, amelyről szinkronizálja a szükséges adatokat, majd a frissítést követően offline üzemel, így garantálva azt, hogy a különböző építészeti megoldások sem korlátozzák az eszköz hálózati elérését.¹³⁷

A rendszer újdonsága, hogy a fogvatartotti mozgatási folyamatok adminisztrációja egyfajta automatizálásként történik, hiszen a fogvatartottak birtokában található NFC chipet tartalmazó azonosító kártyát a felügyelet a készülék alkalmazásával beolvassa, így a dokumentálási folyamat a másodperc törtrésze alatt megtörténik. Ugyanakkor nem csak a fogvatartottak kerültek ellátásra NFC kártyával, hanem azok elhelyezésére szolgáló zárkák, körletrészek és körletek bejárata is, így az ajtó mellett elhelyezett NFC kártya beolvasásával összefüggő automatikus adatbázis lekérdezési funkcióval a felügyelet azonnali nyilvántartást kap a zárkában/körleten elhelyezett fogvatartottakról, valamint a velük kapcsolatos fontos adatról (létszám, biztonsági

¹³⁴ A kép forrása: a BvOP belső használatú anyagából.

¹³⁵ Vezeték nélküli mikrohullámú kommunikáció (wireless fidelity).

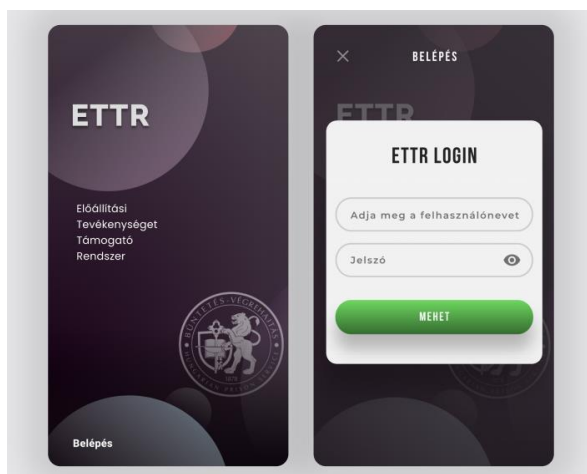
¹³⁶ Access Point Name, vagyis hozzáférési pont név.

¹³⁷ Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4. Budapest. p.18.

kockázat stb.). Ez az innovatív informatikai megoldás sikeresen hozzájárul a részlegen szolgáltatott teljesítők testi épségéhez és védelméhez is.¹³⁸

6.2.3 Előállítási Tevékenységet Támogató Rendszer (ETTR)

Az Előállítási Tevékenységet Támogató Rendszer (ETTR) a SAFE rendszerhez hasonlóan egy mobileszközre kifejlesztett alkalmazás. Amíg a SAFE rendszer a körleteken szolgáltatott teljesítő személyi állománynak szolgál támogatásul, addig az ETTR (17. ábra) a börtön falain kívül megvalósuló kockázatos biztonsági tevékenységet, az előállítást kívánja támogatni. Az előállítás során a bv. szervet elhagyó felügyelő az előállítás teljes végrehajtási ideje alatt az ETTR rendszert alkalmazza. Az ETTR rendszer kölcsönösen segíti a végrehajtást végző felügyelőt az előállítás szakmai végrehajtásában, ugyanakkor valós időben adatot szolgáltat az előállítás aktuális állapotáról az ügyeleti központ részére.

17. ábra: Az ETTR rendszer felhasználó felülete.¹³⁹

Az alkalmazás az előállítást végző felügyelő részére bocsájt minden fogvatartottal és annak előállításával kapcsolatos adatot, amelyből fel tud készülni a feladat biztonságos végrehajtására. Ez követően egy támogató rendszerként segítséget nyújt ahhoz, hogy a felügyelet a fogvatartott előállítási folyamatának szükséges lépéseit maradéktalanul végrehajtsa (személyi állomány eligazításának megtörténte, fogvatartott eligazítása stb.). Az alkalmazás biztosítja a hangfelvétel lehetőségét annak érdekében, hogy a fogvatartott eligazításának megtörténtét, és fogvatartott általi tudomásulvételét a későbbiekben esetleges szükségesség céljából igazolni lehessen.

¹³⁸ Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4. Budapest. p.18

¹³⁹ A kép forrása: a BvOP belső használatú dokumentumából.

Az eligazítás végén a felügyelet elvégzi a fogvatartott magatartásának, a civil jelenlévők értékelését, valamint jelölheti a védő és a média jelenlétét. Ezeket az adatokat a későbbi előállítások szervezésénél figyelembe veszik, és ez alapján hozzák meg az esetleges további szükséges biztonsági intézkedéseket. Fontos funkció a rendszerben, hogy az előállítás alkalmával bekövetkező RES során annak megtörténtét rögzíteni lehet a rendszerben, és ezt követően egy „*teendők listája*” -val szolgál az alkalmazás, így stresszhelyzetben jelentős segítséget nyújt a helyes intézkedések megtételében. Az ETTR alkalmazása az informatika előnyeivel hozzájárul az előállítási tevékenységek hatékonyabb végrehajtásához, és egyértelműen csökkenti az azzal kapcsolatos kockázatokat.

7. A KUTATÁS

7.1. A mintavétel

A kérdőíves mintavétel két csoportra bontva valósult meg. Annak érdekében, hogy a börtönökben szolgálatot teljesítő végrehajtói állomány ne kerüljön terhelésre a kérdőívekkel, első csoportként Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanácsához vezényelt nappali és levelező munkarendű hallgatóival kerültek felvételre. A levelező tanrendes hallgatók jelenleg az ország egész területén, különböző típusú intézetekben és szakterületeken teljesítenek szolgálatot különböző beosztásokban. A nappali tanrendes hallgatók úgynevezett kettős jogállású hallgatók, vagyis hivatásos és hallgatói jogviszonnyal is rendelkeznek. Tanulmányaik megkezdése előtt átlagosan több éves (de minimum 1 éves) gyakorlatot szereztek a végrehajtás területén, továbbá a hallgatói jogviszony alatt teljesítendő gyakorlati idő biztosítja számukra a tanulmányi évek alatt az aktuális szakmai tapasztalatot. A másik csoport nem célzottan került kiválasztásra, hanem a Szerző személyes kapcsolatainak köszönhetően kerültek felkeresésre a szervezetben aktív szolgálatot ellátó személyi állományi tagok. Mindkét csoport tekintetében a mintavétel 2023.03.05 – 2023.03.20. között, elektronikusan, a Google Űrlap szolgáltatás alkalmazásával valósult meg, együttesen 103 db kérdőív került felvételre. A kérdőív nyomtatott formában a dolgozat 1. számú mellékleteként megtalálható.

A kérdőívekben összeállított kérdéssor célja kettős volt. Elsődleges célként a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának kiberbiztonsághoz való viszonyát tárja fel, különösen a bv. szervek vonatkozásában. Speciális célként az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás rendelkezésre állásának fontosságát, és annak hiánya esetén felmerülő hatások mértékét kívánja mérni.

A kvalitatív mintavétel során egyéni, anonim interjúk készültek a Budapesti Fegyház és Börtön közép- és beosztott vezetői állománya vonatkozásában. A 7 darab vezetői interjú alanyai célirányosan lettek kiválasztva, parancsnokhelyetteseket, valamint szakterületei vezetőket érintett az alábbi területekről: Biztonsági Osztály, Nyilvántartási Osztály, Fogvatartási Ügyek Osztálya. Az interjúk alapvetően strukturálisnak tekinthetőek, hiszen három kérdés kivételével a kérdések azonosak voltak a kérdőívben megtalálhatókkal. Az eltérő kérdések a vizsgált Főnix 3 rendszer sértetlenségére és bizalmasságára, míg a záró kérdés a jövőre vonatkozó szervezeti kiberbiztonság fejlesztésére irányult. Segítette az interjúk lebonyolításának folyamatát, hogy az interjúztató (a Szerző) korábban Budapesti Fegyház és Börtön személyi állományába tartozott,

így a kölcsönös bizalmi viszony adott volt, annak kialakításán nem kellett dolgozni. A lebonyolítás a már említett strukturált jelleg mellett rugalmasságot is tartalmazott, így a válaszadásokat helyenként együttes konstruktivitás kísérte. A vezetői interjúk lebonyolítására 2023.03.20-án került sor, átlagosan személyenként 45 perc időtartamban. Az interjúkban elhangzott válaszokról kondenzációs táblázat készült, amely a 2. számú mellékletként került elhelyezésre a dolgozatban.

7.2. A kérdőívek eredményei

A 103 db kérdőív által szolgáltatott adatok közül érvénytelen nem volt. A válaszok számadatokká való átalakítását követően a kiértékelés az IBM SPSS Statistics szoftverrel történt. Az adatok ábrázolása a terjedelmi korlátok okán a helyigényes grafikonok helyett szöveges táblázatként kerülnek megjelenítésre.

A felmérésben résztvevők demográfiai adatai a következőképpen alakultak:

1. táblázat: a kitöltők demográfiai adatai

Az Ön neme?			Az Ön kora?		
	Elemzés	%		Elemzés	%
Férfi	59	57	18-28 év	27	26
Nő	44	43	29-39 év	45	44
Összesen	103	100	40-50 év	26	25
			51+ év	5	5
			Összesen	103	100

A mért adatok egymáshoz való viszonyulása megfelelő, képes igazolni a kérdőív által szolgáltatott adatok validitását. A nemek és a korcsoportok mért eloszlása arányosnak tekinthető az egész populációra nézve.

A felmérésben résztvevők bv. szervezethez való viszonyulásai a következőképpen alakultak (2.táblázat):

2. táblázat: A kitöltők szervezethez való viszonyulásai

Hány év szolgálati idővel rendelkezik a bv. szervezetnél?			Az Ön szolgálati helye:		
	Elemsszám	%		Elemsszám	%
0 - 5 év	30	29	Agglomerációs Központ	34	33
5 - 10 év	38	37	Egyobjektumos. bv. intézet	26	25
10 - 15 év	21	20	Intézmény (IMEI, BvEK)	6	6
15 - 20 év	9	9	Több obj. bv. intézet	37	36
21 + év	5	5	Összesen	103	100
Összesen	103	100			

A mért adatok azonos arányokat mutatnak a szakmában tapasztalt eloszlással, így igazolhatja a mintavételben tett megállapítások teljes populációra való érvényességét. Tanúsítják továbbá a mintavétel sokszínűségét, valamint, hogy sikeresen érintett olyan szervezeti specifikumokat, mint a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központja (BvEK), vagy az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógy Intézet (IMEI) is.

3. táblázat: A kitöltők beosztáshoz és szakterülethez tartozó viszonyulásai

Milyen beosztáscsoportban teljesít szolgálatot?			Melyik szakterületen teljesít szolgálatot?		
	Elemsszám	%		Elemsszám	%
Végrehajtó	79	77	Agglomerációs Osztály	5	5
Középfvezető	21	20	Biztonsági Osztály	48	47
Vezető	3	3	BvOP	1	1
Összesen	103	100	Egészségügyi Osztály	4	4
			Egyéb	6	6
			Ellenőrzési Osztály	1	1
			Fogvatartási ügyek Osztálya	8	7
			Műszaki és Ellátási Osztály	4	4
			Műveleti Osztály	3	3
			Nyilvántartási Osztály	11	10
			Pszichológiai Osztály	4	4
			Személyügyi és Szociális Osztály	4	4
			Titkársági Osztály	1	1
			Vezetői Közvetlen	2	2
			Vezetői Törzs	1	1
			Összesen	103	100

A mintavételtől az egyik alapvető elvárás volt, hogy főként a végrehajtói állományból merítsen, és legfőképpen a Biztonság, a Fogvatartási Ügyek, a Nyilvántartás és az Egészségügy szakterületeiről, de egyúttal ne csak kizárólag ezeket a szakterületeket vizsgálja. Ennek oka, hogy a vizsgált informatikai rendszereket a felsorolt szakterületek alkalmazzák leginkább, az alkalmazott rendszerek hatásai legfőképpen e szakterületeket érinthetik. A beosztáscsoportok érték eloszlása elfogadható, arányait tekintve a valóságot tükrözik (3. táblázat). A szakterületi vonatkozást ábrázoló adatok is megfelelnek az elvártnak. Várható volt, hogy a legdominánsabb szakterület a biztonsági lesz, azonban a vártnál erősebben jelent meg a mintában, míg a többi kívánt szakterület alacsonyabb mintaszámot produkált, de összességében azt a valósággal azonos eloszlásnak tekinthetjük. A büntetés-végrehajtási személyi állományának véleménye a kiberbiztonságról:

4. táblázat: A kitöltők kiberbiztonsághoz való viszonyulása

Ön szerint mennyire fontos manapság a kiberbiztonság?			Ön szerint, mennyire fontos a bv. szervek tekintetében a kiberbiztonság?		
	Elemszám	%		Elemszám	%
1	1	1	1	0	0
3	5	5	2	0	0
4	20	19	3	5	5
5	77	75	4	25	24
Összesen	103	100	5	73	71
			Összesen	103	100

Ennél a kérdéspárnál a válaszadók 1-től 5-ig terjedő skálán értékelték a választ, ahol az 1-es számhoz a „*Nem fontos*”, míg az 5-ös számhoz a „*Kiemelten fontos*” jelentés társult. A hasonló típusú kérdéseknél megadott válaszok skála típusú változóként kerültek statisztikai feldolgozásra. A kérdőívek kitöltői szerint a kiberbiztonság, valamint a bv. szervek kiberbiztonsága kiemelten fontos (4. táblázat). A mért értékek közel azonosak mindkét kérdés esetében, tehát a kitöltők szerint az „általános” kiberbiztonság és a bv. szervek esetében is egyaránt fontos tényező manapság.

5. táblázat: A kitöltők értékelései a börtönt és a szervezetet érintően

Ön szerint számítani lehet egy börtönt érintő kibertámadásra?			Ön szerint milyen mértékben foglalkozik a bv. szervezet a kiberbiztonsággal?		
	Elemsszám	%	Skálaérték	Elemsszám	%
Igen	49	48	1	11	11
Nem	8	7	2	18	17
Nem tudom	3	3	3	43	42
Talán	43	42	4	19	18
Összesen	103	100	5	12	12
			Összesen	103	100

A következő kérdéspár a börtönt érintő kibertámadás kockázatának jelenlétét, valamint a szervezet kockázatokhoz való hozzáállásának kitöltők szerinti érezhető mértékét mérte (5. táblázat). A kockázatok valóságát igazolja, hogy a kitöltők 48 %-a úgy gondolja, hogy egy börtönt érintő kibertámadásra számítani kell, valamint a 42 %-a úgy gondolja, hogy egy ilyen támadás eshetősége áll fenn. A második kérdésnél a válaszadók 1-től 5-ig terjedő skálán értékelhették a választ, ahol az 1-es számhoz a „Csekély”, míg az 5-ös számhoz a „Megfelelő” jelentés társult. A hasonló típusú kérdéseknél megadott válaszok skála típusú változóként kerültek statisztikai feldolgozásra. A válaszadók véleményei alapján a szervezet hozzáállása a kiberbiztonsághoz egy középértékű szimmetrikus modellt eredményezett, amely értékek mögött valószínűleg a közép-szintű elégedettség vagy / és a határozott irányba tolódó válaszadás döntésképtelensége állhat. Az elektronikus fogvatartotti nyilvántartással összefüggő kérdésekben egyaránt feltüntetésre került a Főnix 3 rendszer mellett az azzal kapcsolatban álló SAFE, az ETTR rendszerek is, hiszen a végrehajtási közegben ezeket a rendszereket alkalmazzák.

6. táblázat: A kitöltők értékelése a jogszerűséggel és a alkalmazás mértékével összefüggésben

Ön szerint manapság a büntetés-végrehajtási feladatok jogszerű ellátásához nélkülözhetetlen a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator informatikai rendszerek alkalmazása?			Ön szerint milyen mértékben támaszkodunk a feladatellátás során az alábbi informatikai rendszerekre: Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator?		
	Elemsszám	%	Skálaérték	Elemsszám	%
Igen	83	81	1	1	1
Nem	13	12	2	6	6
Nem tudom	2	2	3	10	10
Talán	5	5	4	35	34
Összesen	103	100	5	51	49
			Összesen	103	100

Az speciális kérdéscsoport első kérdése a vizsgált rendszerek jogszerű feladatellátáshoz való szükségességét kívánták felmérni, a kapott adatból egyértelműen megállapítható, hogy a válaszadók szerint a jogszerű feladatellátáshoz nélkülözhetetlen a megnevezett rendszerek alkalmazása. E mellett önálló kérdésben lett vizsgálva, hogy a mindennapi feladatellátás érdekében milyen mértékben kell alkalmazni a vizsgált rendszereket (6. táblázat). A kérdés esetében a válaszadók 1-től 5-ig terjedő skálán értékelhették a választ, ahol az 1-es számhoz a „Csekély mértékben”, míg az 5-ös számhoz a „Jelentős mértékben” jelentés társult. A kapott adatok igazolják, hogy a válaszadók jelentős mértékben alkalmazzák ezeket a rendszereket, és a feladatellátás fundamentumaként is jellemezhetjük.

A következő kérdéspár azt vizsgálta, hogy a rendszerek leállása / elérhetetlensége milyen mély hatásokkal jár a végrehajtásban. Az első kérdés a rendeltetésszerű működésre gyakorolt hatást mérte. A kérdés esetében a válaszadók 1-től 5-ig terjedő skálán értékelhették a választ, ahol az 1-es számhoz a „Csekély mértékben”, míg az 5-ös számhoz a „Jelentős mértékben” jelentés társult. A kapott adathalmaz a jelentős mérték felé erősödő modellt generált, így a válaszadók véleménye alapján igazolható az az állítás, hogy a vizsgált rendszerek leállása képes megzavarni egy intézet rendeltetésszerű működését.

7. táblázat: A kitöltők értékelése a rendeltetésszerű működéssel és a rendkívüli esemény lehetőségével összefüggésben

Ön szerint milyen mértékben zavarhatja meg a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek leállása egy bv. intézet rendeltetésszerű működését?			Ön szerint a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek elérhetetlensége okozhat rendkívüli eseményt?		
Skálaérték	Elemsszám	%		Elemsszám	%
1	4	4	Igen	54	53
2	9	9	Nem	19	18
3	9	8	Nem tudom	3	3
4	31	30	Talán	27	26
5	50	49	Összesen	103	100
Összesen	103	100			

A másik kérdés az első megfogalmazásnál mélyebbre próbált hatolni. Azt kívánta felmérni, hogy a górcső alá vett rendszerek elérhetetlensége okozhat-e rendkívüli eseményt (7. táblázat). A kérdés a válaszok alapján igazoltnak tekinthető, hiszen a válaszadók 52 %-a igennel választott, míg az eshetőséget 26 % jelölte meg. Érdekes megfigyelésként szolgálhat, hogy a feleltválasztós kérdések közül ebben a kérdésben érte el a „Nem” válasz a legnagyobb

előfordulást. Ennek oka több minden lehet. A Szerző véleménye szerint leginkább az, hogy a szervezeti kultúra a rendkívüli esemény alatt leginkább a fogolyszökést és a hasonló volumenű súlyos rendkívüli eseményeket érti, amely eseményekkel összefüggésben informatikai dependenciát nehéz feltételezni/bizonyítani.

A kérdőív utolsó kérdése arra irányult, hogy a rendszer elérhetetlensége okozta hatások közül jelen van-e a fogvatartottak alapjogi érintettsége.

8. táblázat: A kitöltők értékelésre az alapjogi érintettséggel összefüggésben

Ön szerint a Főnix 3 rendszer elérhetetlensége akadályozhatja a fogvatartottak kapcsolattartási formáinak megvalósulását?

	Elemszám	%
Igen	57	56
Nem	18	17
Nem tudom	2	2
Talán	26	25
Összesen	103	100

A kapott válaszokból megállapítható, hogy a feltételezés helyénvaló, hiszen a válaszadók több mint fele gondolta úgy, hogy a rendszer elérhetetlensége képes akadályt gördíteni a fogvatartotti kapcsolattartás elé, ezáltal az alapjogi érintkezés bizonyítható (8. táblázat). Ugyanakkor a „Talán” válaszban értelmezhető eshetőség mértéke 25%, ami szintén jelentős mérték. Érdekes adatként szolgálhat, hogy a feleletválasztós kérdések közül ebben a kérdésben érte el a „Nem” válasz közel a legnagyobb előfordulást. Ez a magas érték valószínűleg annak köszönhető, hogy a kérdés már olyan mélységig hatol be a végrehajtási közegbe, amely már megosztó.

7.3. Az interjúk eredményei

A vezetői interjúk eredményei a legtöbb esetben alátámasztják a kérdőíves felmérés megállapításait, e mellett viszont számos többlet információt is felszínre tártak. A kérdésekre adott válaszokból táblázatos formájú kivonat készült, amely a dolgozat 2. számú mellékleteként érhető el. A táblázatban **aláhúzással és félkövér jelzéssel** kerültek kiemelésre azok a válaszok, melyek azonosnak tekinthetők a kérdőíves eredményekkel, míg az azzal ellentétes vélemények **aláhúzással és dőlt betűstílussal** kerültek jelölésre. Pár esetben a válaszadásban nem történt egyértelmű állásfoglalás, ezek a vélemények csak **félkövér** kiemeléssel lettek ellátva.

A kiberbiztonságot és a bv. kiberbiztonságot megosztottság nélkül (7/7) fontos tényezőként azonosították az interjúalanyok. Némi megosztottság jelenik meg a bv. szerv kibertámadásának kockázatára irányuló kérdésnél, itt a 7 válaszadóból 2 nem gondolta számottevőnek a veszélyt. A szervezet kiberbiztonsági tevékenységének kérdőíves középértéke az interjúk során is hasonló átlageredményt adott (5/7 középérték, 1 alá és 1 fölé értékelés).

A rendszerek jogszerű feladatellátáshoz köthető nélkülözhetetlensége azonban erősen megosztott eredményt produkált, és nem erősítette meg a kérdőívek eredményeit. Ennek oka az lehet, hogy a vezetői gondolkodást befolyásolja az a múltbéli tapasztalat, hogy pár évvel ezelőtt még informatikai rendszerek nélkül is lehetséges volt a jogszerű feladatellátás. A szükséges feltételek (pl.: papír alapú naplók és a vezetésükhöz szükséges szakmai ismeret) még manapság is a rendelkezésre állnak, így véleményük szerint a jogszerűség biztosítható informatikai rendszerek nélkül is.

A vizsgált rendszerekre való jelentős ráutaltság bizonyításra került a vezetői vélemények által is (6/7). Az interjúk igazolták a kérdőívek eredményeit abban a tekintetben, hogy a vizsgált rendszerek leállása okozhat rendkívüli eseményt egy bv. intézet esetében. (6/7). A rendeltetés-szerű működés megzavarásával összefüggésben megosztó vélemények születtek, egyértelmű következtetés nem vonható le a válaszokból, azonban, a vizsgált rendszerek elérhetetlensége akadályozhatja a fogvatartottak kapcsolattartásának megvalósulását az interjú alanyok vélemények alapján (6/7).

Az interjúban feltett három, kérdőívtől eltérő kérdésben adott válaszokat a mellékinformációk elemzésével együtt kerülnek feltüntetésre a következő fejezetben.

7.4. Elemzés és hipotézis bizonyítás

A kérdőíves mintavétel, valamint a vezetői interjúkból megállapítható, hogy a szervezetben dolgozók véleménye szerint a kiberbiztonság és a büntetés végrehajtási kiberbiztonság kiemelkedően fontos terület, valamint egy börtönt érintő kibertámadás bekövetkezését valós veszélyként kell kezelni. A szervezet kiberbiztonság-politikájának középértékű minősítése egyaránt meggyőzően észlelhető a kérdőívek és az interjúk eredményei között. Az eredmények igazolják, hogy aktívabb szervezeti kiberstratégiai tevékenység szükségeltetik.

A bv. intézetek feladatellátásuk során az elektronikus fogvatartotti nyilvántartásra bizonyítottan nagymértékben támaszkodnak, azonban annak nélkülözhetetlensége a jogszerű

feladatellátáshoz nem állapítható meg minden kétséget kizáróan. A kérdőívek eredményei igazolnák azt, de az interjú alanyok összességében meggyőzőek voltak abban a tekintetben, hogy a jogszerűséget egy bv. intézet képes biztosítani a jelenleg már alternatív megoldásnak mondható papír alapú nyilvántartások, dokumentumok vezetésével.

Annak tekintetében, hogy a rendszerek leállása egy bv. intézet rendeltetésszerű működésében komoly zavarokat és/vagy rendkívüli eseményt okozhat, összességében igazolást nyert, de a kérdőívek és az interjúk által szolgáltatott eredmények összevetése további jellemzőket tárt fel. A kérdőívek eredményeit vizsgálva megállapítható, hogy mindkét kérdés esetében a válaszadók közel fele nyilatkozott egyértelműen igennel, míg 26% és 30% az eshetőséget jelölte meg. Az eredményeloszlás okának feltárásához az interjúk eredményei szolgálhatnak eszközül. A kérdéspár első kérdésével összefüggő interjúk rendkívüli esemény eshetőségére adott válaszaiban megjelenik megosztott polaritás, miszerint rendkívüli esemény okozójává igen, viszont súlyos rendkívüli esemény¹⁴⁰ okozójává nem válhatnak vizsgált rendszerek leállásai.

A rendeltetésszerű működés megzavarására irányuló kérdésre adott vezetői válaszok egymáshoz viszonyítva, sőt még válaszokon belül is erősen megosztottak, velük összefüggésben egyértelmű, önálló megállapítás nehezen tehető. Az interjúválaszok kérdőív-eredményektől eltérő, valamint az egymáshoz viszonyított megosztott válaszait valószínűleg a „rendeltetésszerű működés” megfogalmazás körülötti fogalmi zavar okozhatta, hiszen ehhez a kifejezéshez egyesek a tágabb értelmezést, míg mások a sarkalatos, jogszabály jellegű megfogalmazást társítják. Az kapott válaszokban azonban számszerű többségben van az a megállapítás, amely szerint a zavaró hatás egyértelműen nagy mértékben indukálódhat. Így a kérdőívek eredményeivel együtt kiértékelve megállapítható, hogy az I. számú hipotézist, miszerint „egy bv. intézetet érintő kibertámadás képes jelentős zavarokat okozni a rendeltetésszerű működésben” sikerült igazolni. Az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartás és az azzal összefüggő elektronikus információs rendszerek elérhetetlensége nagymértékben megzavarja a bv. intézetek rendeltetésszerű működését, hatással van a biztonság állapotára és adott esetben rendkívüli esemény forrása is lehet.

A II. számú hipotézis kijelentésének (*Az elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartást érintő kibertámadás hatásai fogvatartotti alapjogokat is érinthetnek*) vizsgálatára legfőképpen a kérdőív 15. kérdése irányult. A válaszadók véleménye szerint a Főnix 3 rendszer elérhetetlensége akadályozhatja a kapcsolattartási formák (*levelezés, telefonbeszélgetés, látogatófogadás megjelenése, telekommunikációs eszköz, csomagküldés, eltávozás, látogatófogadás intézeten kívül,*

¹⁴⁰ Olyan rendkívüli esemény, amely a közrendet, vagy közbiztonságot veszélyeztetné (pl.: fogolyszökés)

kimaradás, reintegrációs eltávozás) megvalósulását, ezáltal a fogvatartás alanyának alapjogi érintettsége megvalósulhat.¹⁴¹ A kérdőívek eredményeit a vezetői interjúk válaszai kimagasló arányban (6/7 eset) is igazolták. Az eredményeket összevetve megállapítható, hogy egy kibertámadás hatása nem csak a börtön állapotát befolyásolja, hanem annak legmélyére hatolva a fogvatartottak alapjogaival is képes érintkezni. A kapott eredményeknek köszönhetően a II. számú hipotézis is igazoltnak tekinthető.

A vizsgált rendszerek bizalmasságára irányuló vezetői interjú kérdések válaszaiban legfőképpen **a jogosultságkezelés fontossága** kerül felszínre. A vezetők fontosnak tartják, hogy a legérzékenyebb adatokhoz csak a szükséges mértékben, csak az arra jogosult személyek férjenek hozzá, ugyanakkor véleményük szerint a túl szigorú jogosultságkezelés akadálya is lehet a hatékony szakmai munkának. Az interjúk kivonatában a terjedelmi korlátok miatt nem került említésre, de a vezetők több esetben jelentették ki azon ellenőrzési tevékenység fontosságát, amely során a bizonyos jogosultságokkal rendelkező személyek által megtekintett adatok indokoltságát vizsgálja. Valamint nem ennél a kérdésnél került megfogalmazásra, de ide sorolható az a vezetői véleménynyilvánítás, amely a jogosultság felülvizsgálatának fontosságát említi abban az esetben, ha a személyi állományú tag más szakterületre kerül áthelyezésre.

A sértetlenséget minden vezető egyaránt fontosnak gondolja. Az állapot megsértését összességében komoly kockázatként jelölték meg, hiszen bármilyen rosszindulatú adatmódosítás komoly, a fizikai életre kiterjedő hatásokkal járhat. Megfogalmazásra került az a bv. szervezeti sajátosság, hogy a sértetlenség állapotára a fogvatartotti csoport is jelentős kockázati tényező, így a védelmi intézkedésnek ezt a sajátosságot is figyelembe kell vennie. Továbbá, megfogalmazásra került a szoftveres védelem fontossága, amely biztosítja, hogy adott szakterület adatbázisában módosítani más szakterület dolgozója ne legyen képes.

Az utolsó kérdés főként a további javaslatok és a vizsgálat során esetlegesen nem érintett kockázatok feltárása érdekében került megfogalmazásra. Az adott válaszokból megállapítható, hogy a személyi állományi tagok információbiztonsági tudatosítása, képzése kiemelt helyet foglal el a vezetői elképzelések között. Hasonló számban került megfogalmazásra az informatikai infrastruktúrafejlesztés szükségessége, de olyan elgondolkodtató vélemény is megfogalmazódott, amely a régi idők „zárt” rendszereit részesíti előnyben. Új és tovább gondolásra érett, nem vizsgált kockázatként lett feltárva a különböző, a börtönökben szolgáltatásokat ellátó külső cégek munkavállalóiban rejlő fenyegetettség. Szintén szakmai vitára bocsájtható az a

¹⁴¹ A védővel, jogi képviselővel történő kapcsolattartás korlátozása – akár kibertámadás okozataként is – egyértelműen érinti a tisztességes eljáráshoz való alapjogot.

megfogalmazott vélemény, amely szerint indokolt egy olyan szervezeti **elem** felállítása, amely a különböző fogvatartottak részére elérhető elektronikus információs rendszerek büntetés-végrehajtási szakmai alapokon nyugvó, de elektronikus információbiztonsági ellenőrzési tevékenységét látja el.

7.5. További elemzések

7.5.1 Összefüggések vizsgálata

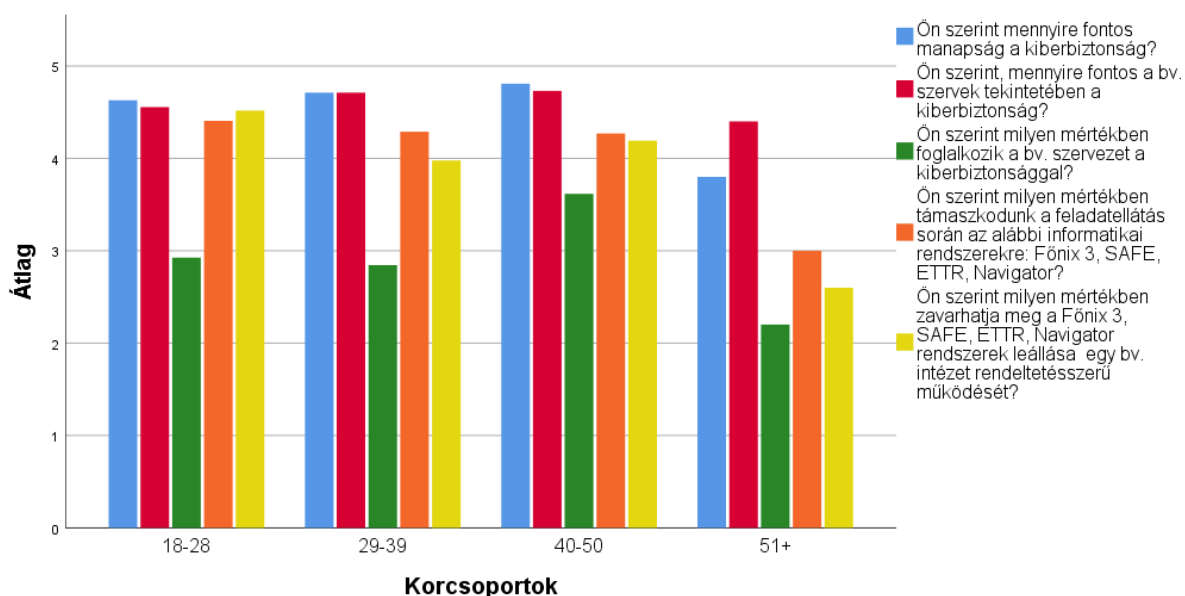
A kérdőív azon válaszai esetében, amelyek skála típusú változóként kerültek rögzítésre, Pearson típusú kétváltozós korrelációvizsgálat került végrehajtásra. Az elemzés alapján megállapítható, hogy a kérdőívet kitöltő személyek vélekedése a kiberbiztonság fontosságáról jelentős pozitív irányú szignifikanciát mutat a soron következő kérdésekben adott válaszokkal. A többi válasz vonatkozásában a bv. szervek kiberbiztonságának fontosságánál a korreláció $r = .68$ $p < 0.01.$, a rendszerek alkalmazására való hagyatkozást vizsgáló válaszokban $r = .44$ $p < 0.01.$ A kibertámadás zavaró hatását vizsgáló válaszok elemzése esetében $r = .40$ $p < 0.01.$ További jelentős, de nem meglepetést okozó pozitív irányú összefüggés került feltárássra azon kérdéspár esetében, amely a rendszerekre való támaszkodást és azok leállása esetén fellépő zavaró hatások nagyságát mérte, itt az összefüggés mértéke $r = .68$ $p < 0.01.$, amely értékek alapján itt is bizonyítható az az általános igazság, miszerint az informatikai rendszerek munkavégzésre való alkalmazásának mértéke egyenesen arányos a leállításuk okozta zavaró hatások mértékével.

7.5.2 Generációs különbségek megjelenése a vizsgálatban

Az interjúk alkalmával zajló beszélgetések során több esetben jelent meg egyfajta befolyásoló tényezőként az informatikai rendszerek használatának témájában a személyi állomány generációs különbségei. Például, hogy a fiatalabb felügyelők szolgálati feladatuk ellátása során jobban függenek a vizsgált rendszerektől, míg az idősebbek kevésbé. Az egyik interjúválaszban az is rögzítésre került, hogy a felügyelet idősebb tagjai még örülnek is neki, ha leállnak a rendszerek, mert újra elővehetik a már megszokott papír alapú naplózásokat. A fiatalabb generációk problémájával összefüggésben egyik vezető válaszában egy esettel példálózott, amely szerint egy nemrégiben felvett 18 év körüli munkavállalónak problémája akadt a nyomógombos mobiltelefon kezelésével, mert csak érintő képernyővel ellátott készülék-használatban volt eddig gyakorlata. Nyilvánvaló tény, hogy az idősebb generációk általánosságban nehezebben

boldogulnak az informatikával, kevésbé érzik szükségesnek azokat. Ez az általánosság a dolgozat által górcső alá vett környezetben is vizsgálható. Ennek bizonyítására a skálázható válaszok értékeinek átlaga került vizsgálatra a korcsoportok viszonylatában. Ennek során megállapítható, hogy az idősebb korosztály (51 év felett) átlagban kevésbé gondolja fontosnak a kiberbiztonságot, valamint átlag alá helyezték a szervezeti kiberbiztonsági politikát. Az átlagnál alacsonyabbnak gondolják a vizsgált rendszerek alkalmazásának szintjét és annak zavaró mértékét egy bv. intézetre nézve.

18. ábra: Skála típusú változók átlaga a korcsoportok viszonylatában

Érdekes eredmény, hogy a fiatalabb korosztályba tartozó személyek válaszaikban nem produkáltak az idősebbekhez viszonyított aszimmetriás értékeket, inkább a 40-50 év közötti korosztály átlag feletti értékelései kompenzálták a legidősebb korosztály alulértékelését.

7.5.3 Megengedett leállás

A feltett kérdésekben több esetben megjelent egy nem várt tényező, amely utólag értékelve – ha előzetesen beépítés kerül – fontos vizsgálati elemként is szolgálhatott volna a kutatásnak. Ez a tényező nem más, mint a vizsgált informatikai rendszerek leállásának időtartama. Több válaszadó bontotta fel válaszát két részre, miszerint eltérő a véleményük, ha a leállás „rövid” (kb. 1-3 óra), vagy „hosszabb” (minimum több nap) időtartamú. A válaszokból megállapítható, hogy a rendelkezésre állás szünetelésének mértéke befolyásolja az okozott károk mértékét. A rövid időtartamú (1-3 óra) leállás esetén fellépő nehézségeket képesek áthidalni a dolgozók, mert több esetben volt ilyen időtartamú informatikai leállásban részük, így a nehézségek

megoldására már megvannak a gyakorlataik. A hosszabb időtartam során jelölték meg a kockázatok megjelenését, azonban az is feltárássra került, hogy körülbelül 3-7 nap után képesek lennének visszatérni a teljes a papír alapú munkavégzésre. Az így kapott intervallumból megállapítható, hogy a fogvatartotti alapnyilvántartás esetében a megengedett leállás mértéke megközelítőleg 3 óra lehet. Az ezt követő időszakban a fellépő kockázatok már károkat okozhatnak.

8. JAVASLATOK

A hierarchikus rendszerek és az innováció kapcsolatára kitűnő szemléltetés Niall Ferguson „*Torony és tér*” modellje. Ebben az értelmezésben a torony a hierarchiát képviselő csoportosulás, jelen esetben a büntetés-végrehajtási szervezet, míg a tornyot körülvevő tér a kreatív és ötleteket gyártó társadalmat és az innovációt képviseli. A torony és a tér alapvetően ellentétei egymásnak, ugyanakkor nem tudnak létezni egymás nélkül. A torony alá-fölé rendeltsége biztosítja a stabilitást és védelmezi a teret, de ugyanakkor nehezen integrálhatóak közé az új ötletek, a hierarchia elnyomja azokat, hiszen akár romba is döntheti a gyakorlatias végrehajtást segítő modellt. Azonban, ha a torony egy külső hatástól vagy kihívástól megrendül, akkor egyfajta szerveződésként „kibújik” és a tértől kér segítséget innováció formájában, majd az újító hatással tér vissza.¹⁴²

A büntetés-végrehajtási szervezet informatikai fejlesztéseit egyértelműen ilyen kibújásként azonosíthatjuk, hiszen megjelent a belső modellben az igény az újításra, majd a fentebb taglalt elmélet szerint végbe is ment. Azonban kiberbiztonsági megrendülést még nem tapasztalt a szervezet. A témában a várt megrendülést jobb esetben a vezetők felismerése hozhatja el, rosszabb esetben a szervezetet érintő kibertámadás, vagy elektronikus információbiztonságot érintő incidens lehet a kiváltó ok. Mindkét esetre egy megoldás adott, egy szakmai alapokon nyugvó kiberbiztonsági politika. A börtönök informatikai rendszerei megállíthatatlanul fejlődnek, folyamatos a térnyerés, így a kockázatok kezelésére az alábbi javaslatok fogalmazhatóak meg.

Szabványosítás

A kutatás bizonyította, hogy a szervezet bv. szerveiben a feladatellátás alapjává váltak az adatok és információk. Jelentős kockázatot jelent végrehajtásra az, ha zavar keletkezik az elektronikus információs rendszerek sértetlenségében, bizalmasságában, rendelkezésre állásában. A kockázatok kezelésére, menedzsmentjére hatékony megoldás az ISO/IEC 27000 szabványcsalád szerinti releváns tanúsítások, legfőképpen az Információbiztonsági Irányítási Rendszer (IBIR) alkalmazása. A szabványcsalád alkalmazásának igényét támasztja alá, ahogyan Prisznyák (2014) is alkalmazta már a bv. szervezet informatikai központjának kockázatelemzése során.¹⁴³ A

¹⁴² Kozma Tamás (2022): Innováció és tanulás. Gondolat Kiadó, Budapest. p. 25-26. Online: <https://mek.oszk.hu/23100/23194/23194.pdf>

¹⁴³ Prisznyák Szabolcs (2014): A BvOP Informatikai központjának kockázatelemzése, Hadmérnök, IX. Évfolyam 1. szám. p. 231-239.

kívánt állapot eléréséhez hatékonyan hozzájárulhat még az ISO 22301 üzletmenet-folytonossági irányítási rendszer szabvány szerinti tanúsítás, amelyet már Böszörményi-Halász (2022)¹⁴⁴ is javasolt a bv. szervezet részére.

Törzsfoglalkozás

Az bv. szervek éves törzsfoglalkozására¹⁴⁵ kibertámadás témájú tematika kidolgozása szükséges. A kutatási eredmények alapján valószínűsíthető, hogy egy kibertámadás képes lehet a büntetés-végrehajtás rendjét sérteni, így alapját szolgáltathatja az éves törzsfoglalkozásoknak.¹⁴⁶ Egy összeállított tematikájú esemény gyakorlatozása felkészítheti a személyi állományú tagokat azokra a helyzetekre, amelyekre egy valós helyzetben számíthatnak. Tesztelhetik saját tudásukat és képességeiket egy olyan modellezett rendkívüli esemény során, amely összefüggésben egy kibertámadással.

Személyi állomány tudatosítása

Szinte minden információbiztonsági incidensben megtaláljuk a humán tényező szerepét, így a személyi állomány tudatosítása a témában, képzések és oktatások tartása kiemelt feladat. Az általános jellegű információbiztonsági képzési és oktatási formák bizonyosan hozzájárulnak a tudatosítás sikerességéhez, azonban hatékonyabbá válhat, ha bv. szervezetre vonatkozó specifikumokkal látjuk el ezeket a képzéseket, hogy a részt vevők érdekelté váljanak benne (pl.: a közösségi platformok „büntetés-végrehajtási” tudatos használata, miszerint a fogvatartottak okozta kockázatok csökkentése a megfelelő biztonsági javaslatok alkalmazásával).

Ajánlatos az idősebb generáció képviselőinek az új technológiák megismerésére, azokhoz való alkalmazkodást elősegítő képzéseket szervezni, ugyanakkor ezzel párhuzamosan a teljes személyi állomány részére a meglévő információbiztonsági, kiberbiztonsági képzések számát növelni, azoknak speciális, büntetés-végrehajtási jelleget adni. Fontos figyelembe vennünk azt a tényezőt, hogy az alapvető feladat végrehajtás informatikai függőségének mértéke növekedhet a személyzet generációváltása következtében. A jövő börtönőrei, akik már az informatikai eszközök korszakában nőnek fel, kevésbé lesznek jártasak a hagyományos gyakorlatokban, ami jelentős kihívásokat jelenthet a jövőbeli kiberincidens hatásainak csökkentése terén. Ajánlatos

¹⁴⁴ Böszörményi-Halász Bence (2022): Az elektronikus információbiztonság alapvetései, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet információbiztonsági tudatosságának fejlesztési lehetőségei, Börtönügyi Szemle 2022/1. BvOP, Budapest. p. 122.

¹⁴⁵ A törzsfoglalkozás végrehajtása a büntetés-végrehajtás rendjét, biztonságát súlyosan sértő vagy veszélyeztető cselekmények, események, rendkívüli események, katasztrófa-helyzetek megelőzése, felszámolása érdekében végrehajtandó intézkedések gyakorlását biztosítja annak érdekében, hogy a bv. szerv felkészültsége magas színvonalú, összehangolt és begyakorolt legyen.

¹⁴⁶ 21/2022. (IX. 14.) BVOP utasítás a törzsfoglalkozás végrehajtásáról 3. pont

lehet, hogy a személyi állományi tagok következő generációi ne távolodjanak el a hagyományos, technológia nélküli gyakorlatok ismeretétől.

Önálló szervezeti elem létrehozása

Jelenleg a bv. szervezet elektronikus információ biztonsági felelősségét egy fő (kiberbiztos) látja el, aki a Ibtv. szerint látja el feladatát. A szervezeti specifikumok (informatikai függés, fogvatartotti kockázatok) miatt indokolt lehet ajánlatos önálló, vezetői közvetlen szervezeti elem (pl.: kiberbiztonsági osztály) létrehozása. Az itt szolgálatot teljesítő személyek alapfeladatként bv. kiberbiztonsági politikát alkotnak, részt vesznek a fejlesztésekben és a szabályozások alkotásában, ellátják a személyi állomány képzését, az elektronikus információ biztonsági felelősségi kört, a speciális eszközök bv. kiberbiztonsági tesztelését, valamint a szervezetben jelentkező kockázatok elemzését és kezelését. Adott esetben social engineering technikát alkalmaznak a személyi állományi tagok tesztelésére, valamint ellenőrizhetik az adatbetekintéseket a jogosultságok és adekvátság viszonylatában.

9. ÖSSZEFOGLALÁS

Manapság a kiberbiztonság már fontosabb tényező az életünkben, mint azt elsőre gondolnánk. Természetesen legtöbbünk elismeri és hangoztatja jelentőségét, de főként azok ismerik a súlyát, akik már érintettek voltak kiberincidensekben. Az államigazgatás valamennyi szereplőjének ajánlatos figyelembe venni és vizsgálni az általa használt kibertér hangsúlyosságát, mivel számos fenyegetéssel szemben kell a kockázatkezelést gyakorolni. A nemzet államba vetett „*kiberbizalmát*” minden szervnek kötelessége védelmezni, ez alól a büntetés-végrehajtási szervezet sem kivétel. A digitalizáció a börtönben is átalakítja a folyamatokat, sőt megkerülhetetlen a digitális eszközök és a fogvatartottak egyre nagyobb fokú kapcsolata. Sajnos a modernizációnak köszönhetően a börtönök biztonsága már a kibertéren keresztül is befolyásolható, erre több külföldi eset szolgál például. A magyar bv. szervezet is számos fenyegetettséggel néz szembe, azonban a külföldi példákhoz hasonló eseményt nem találunk a hazai börtönök történetiségében. A dolgozatban bemutatott kutatás eredményei alapján kijelenthetjük, hogy a kockázat itt-hon is jelen van, bármikor megtörténhet. Megállapításra került az is, hogy egy kibertámadás képes komoly zavarokat okozni börtöneinkben. Az intézetek legfőbb informatikai szakrendszere, az elektronikus fogvatartotti nyilvántartás bizalmasságának, rendelkezésre állásának vagy sértetlenségének fenntartása nélkülözhetetlen. E jellemzők sérülése esetén akár a fogvatartott személyek alapjogi érintettségének eshetőségével is számolni lehet, amely akár kártalanítási eljárások alapjául is szolgálhat. Fontos szem előtt tartanunk azt a feltárt tényezőt, hogy a börtönök személyi állományának generációváltása hátrányokkal is jár, hiszen a jövő börtönőrei nem fogják ismerni a régi gyakorlatokat, így az informatika és a feladat-végrehajtás közötti dependencia mértéke nőni fog. A jövő vitán felül nagyobb „*kiberfigyelmet*” vár el a szervezettől, így valószínűleg a kiberbiztonság hamarosan önálló, szakmai szükségleten alapuló státuszt fog kiérdemelni magának.

10. IRODALOMJEGYZÉK

Monográfiák:

Czenczer és Sztodola (2020): A biztonsági tiszt munkai jogi és szakmai vonatkozásai, in Közbiztonság, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest <http://hdl.handle.net/20.500.12944/16197>

Czenczer Orsolya és Pallo, József (2014) A büntetés-végrehajtási szervezet felsőszintű irányításának és vezetésének elvei, specifikumai. In: A rendészeti szervek vezetés- és szervezésmélete. Nemzeti Közszerolgalati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest. Online: <http://real.mtak.hu/106851/>

Horváth Mirtill Katalin (2022): Innovatív informatikai megoldások a büntetés-végrehajtásban, avagy a Főnix rendszer bűnügyi nyilvántartási modulja c. TDK dolgozat, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem Rendészettudományi Kar, Büntetés-végrehajtási Tanszék.

Kovács László (2018): A kibertér védelme, Dialóg Campus Kiadó, Budapest. Online: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/12603>

Muha Lajos – Krasznay Csaba (2014): Az elektronikus információs rendszerek biztonságának menedzselése, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem, Budapest. Online: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7135/Az%20elektronikus%20inform%C3%A1ci%C3%B3s%20rendszerek%20biztons%C3%A1g%C3%A1nak%20menedzsel%C3%A9se%20B3.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Paul W. King (2009): Climbing Maslow's Pyramid, Matador, Leicester. ISBN: 9781 8487 61124 Online: https://books.google.hu/books?id=bDJNJ53dFzsC&printsec=front-cover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Prisznay Szabolcs (2020): A rendvédelmi informatikai egyes szervezési és oktatási kérdései c. Doktori (PhD) értekezés, Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola. Online: http://lib.uni-obuda.hu/sites/lib.uni-obuda.hu/files/Prisznay_Szabolcs_ertekezes.pdf

Norbert Wiener (1948): Cybernetics, or Communication and Control in the Animal and the Machine, MIT Press, Cambridge.

Folyóiratcikkek:

Bogotyán Róbert – Veszeli Dániel (2011): Bűnügyi nyilvántartás a büntetés-végrehajtásban: a múlt örökségének és a jelen kihívásainak hatása a közeljövő terveire. Börtönügyi Szemle 2011/3.sz. BvOP, Budapest.

Böszörményi-Halász Bence (2022): Az elektronikus információbiztonság alapvetései, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet információbiztonsági tudatosságának fejlesztési lehetőségei, Börtönügyi Szemle 2022/1. BvOP, Budapest.

Hinkel Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2020/4., BvOP, Budapest.

Juhász Zsuzsanna (2018): A büntetés-végrehajtás alapelvei. Magyar Rendészet 2018/5. Budapest.

Kondás Katalin és Szűcs Endre (2017): Informatikai korszakváltás egy büntetés-végrehajtási intézetben, Hadmérnök, XII. Évfolyam 2. szám.

Kozma Tamás (2022): Innováció és tanulás, Gondolat Kiadó, Budapest. Online: <https://mek.oszk.hu/23100/23194/23194.pdf>

Prisznyák Szabolcs (2014): A BvOP Informatikai központjának kockázatelemzése, Hadmérnök, IX. Évfolyam 1. szám. p. 231-239

Soós Géza (2006): Az informatika szerepe a Büntetés-végrehajtási Szervezet fejlesztésében, Börtönügyi Szemle 2006/1. sz. BvOP, Budapest.

Veszeli Dániel János (2017): A rendvédelmi szervek közötti automatizált információ megosztás és elérés, Belügyi Szemle, Budapest 2017/11-12.

Jogszabályok:

1139/2013. (III. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájáról.

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről.

2009. évi XLVII. törvény a bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról.

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról.

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

21/1997. IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról.

21/2022. (IX. 14.) BVOP utasítás a törzsfoglalkozás végrehajtásáról.

346/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet a kormányzati célú hálózatokról.

6/2023. (I. 31.) BVOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.

Európai Börtönszabályok - A Miniszteri Bizottság Európai Börtönszabályokról szóló R/2006/2 ajánlása a Tagállamok számára.

Magyarország Alaptörvénye.

Belső szabályozók:

Büntetés-végrehajtás Gazdasági Ellátó Intézetének Szervezeti és Működési Szabályzata

Egyéb kiadványok:

A magyar nyelv értelmező szótára, első kiadás: 1959–1962, Akadémiai Kiadó, Online: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szo-tara-1BE8B/> Utolsó letöltés: 2022.12.29.

Defendant's Notice Of Emergency Pursuant To Paragraph 14 Of The Settlement Agreement In The United States District Court for the district of New Mexico, 2022. Online: <https://www.documentcloud.org/documents/21176926-bernalillo-county-notice-of-emergency> Utolsó letöltés: 2022.12.20

Muha Lajos: Kiberhadviselés – kiberbűnözés, In: IDC IT Security Konferencia, Budapest, 2012.03.22.

Open AI Chat GPT mesterséges intelligenciával történő angol nyelvű lekérdezés. Online: <https://openai.com/blog/chatgpt/> Alkalmazva: 2022.12.29.

Rendészeti Alap – és Szakvizsga Bizottság (2022): Rendészeti Szakvizsga Tananyag – Büntetés-végrehajtási Igazgatás. Online: http://bmkszf.hu/dokumentum/3411/buntetesvegrahaj-tasi_tananyag.pdf

Tuba Kovács Béla (2019): Büntetés-végrehajtási informatikai ismeretek tananyag, Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja, Budapest. p. 22.

Internetes hivatkozások:

European Union Agency for Cybersecurity (2022): Enisa Threat Landscape 2022 Online: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2022>

<http://www.skpont.hu/index.php/tobias/> Utolsó letöltés: 2023.01.13.

<https://bv.gov.hu/hu/ekop> Utolsó letöltés: 2023. 01.13.

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/bvszervezet/hirek/4184> Utolsó letöltés: 2023.03.09.

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_hu Utolsó letöltés: 2022.12.25. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/60/602/60242669c9f12756a2b104f8295b866a8bb8f684.pdf> Utolsó letöltés: 2022.12.25.

https://mobilarena.hu/teszt/turbosim/mi_is_ez.html Utolsó letöltés 2023.01.04.

<https://nki.gov.hu/it-biztonsag/tanacsok/igy-ellenorizhetjuk-hogy-az-internet-szolgaltatonk-ved-e-minket-a-bgp-elteriteses-tamadasok-ellen/> Utolsó letöltés. 2023.01.17.

<https://old.iranintl.com/en/iran/hackers-release-security-footage-iran%E2%80%99s-evin-prison> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

<https://slideplayer.hu/slide/1953374/> Utolsó letöltés: 2022.12.25.

<https://sourcenm.com/2022/01/07/jails-inability-to-deal-with-cyberattack-could-violate-the-constitutional-rights-of-inmates/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://statescoop.com/bernalillo-county-cybersecurity-policy-ransomware/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://therecord.media/cyber-attack-disrupts-irans-national-railway-system/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

<https://therecord.media/hacktivists-leak-videos-of-abuse-in-iran-evin-prison/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

<https://twitter.com/IranIntl/status/1429524913828900866?s=20> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

<https://www.bernco.gov/blog/2022/01/10/alvarado-square-open-on-lobby-level-only/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://www.bernco.gov/metropolitan-detention-center/frequently-asked-questions/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://www.cyansecurity.com/half-year-review-of-significant-cyberattacks-bernalillo-county/> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://www.dtf.vic.gov.au/partnerships-victoria-ppp-projects/port-phillip-prison-contract-extension-project> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://www.dw.com/en/irans-evin-prison-experience-was-psychological-torture-says-former-prisoner/a-63509722> Utolsó letöltés 2022.12.21.

<https://www.easytechjunkie.com/what-is-a-kiosk-terminal.htm> Utolsó letöltés. 2023.01.12.

<https://www.g4s.com/en-au/what-we-do/justice-services/custodial> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

https://www.heinzsoft-shop.de/images/product_images/info_images/vesa_mouting_kit_1.jpg
Utolsó letöltés: 2022.12.24.

<https://www.iran-emrooz.net/index.php/news2/more/93050/> Utolsó letöltés: 2022.12.21.

<https://www.jogiforum.hu/cikk/2018/11/26/illegalis-bortontelefon-csalasra-hasznaljak-a-bor-tonoket-ellepo-mobilokat/> Utolsó letöltés: 2023.01.04.

<https://www.jogiforum.hu/hir/2018/09/03/a-budapesti-fegyhazi-es-bortonbol-kovettek-le-ra-bok-unokazos-csalast-zarkajukbol-bonyolitottak-a-telefonhivasokat-a-sertettek-szama-35/>
Utolsó letöltés: 2023.01.04.

<https://www.jpay.com/education.aspx> Utolsó letöltés: 2022.12.24.

<https://www.msn.com/en-au/news/australia/port-philip-prison-melbourne-jail-targeted-by-anonymous-hackers-in-cyber-attack/ar-AAZj25T> Utolsó letöltés: 2022.12.20.

<https://www.theguardian.com/australia-news/2022/oct/05/staff-at-security-firm-g4s-on-alert-after-tax-numbers-and-bank-details-posted-online-following-hack> Utolsó letöltés: 2022.12.20

<https://www.zdnet.com/article/iran-reports-failed-cyber-attack-on-strait-of-hormuz-port/>
Utolsó letöltés: 2022.12.21.

11. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

Kutatási kérdőív

Tisztelt Kitöltő!

Kedves Kolléga!

A *"Bástyafalak kiberbiztonsága, avagy a büntetés-végrehajtás digitális kultúrájának kiberérintettsége"* című kutatásban szeretném a segítségét kérni. A kutatás témája a hazai büntetés-végrehajtási szervezet végrehajtási közegében igyekszik felfedni azt, hogy manapság mennyire függünk munkavégzésünk során a szakmai informatikai rendszerektől, továbbá, hogy egy börtönt ért kibertámadás milyen hatásokkal járhat. Azelmúlt években nagymértékben megnőtt az állami szervek ellen intézett kibertámadásokszáma, továbbá kiberincidens több ország (*USA, Ausztrália, Irán*) börtönei esetében okozott komoly zavarokat a rendeltetésszerű működésében. A magyar bv. szervezet azelmúlt időszakban számos informatikai fejlesztést hajtott végre, ezért kiemelten fontos, hogy vizsgáljuk az új fenyegetések sorát.

A kérdőív anonim, kitöltés ideje kb. 3-4 perc.

Kérem, legyen a segítségemre!

Válaszaival nagymértékben hozzájárul a kutatás eredményességéhez.

Segítő együttműködését ezúton köszönöm!

Tisztelettel:

Bottyán Sándor

*Kötelező

Demográfiai kérdések

1. Az Ön neme? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Férfi

☐

Nő

2. Az Ön kora? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 18-28
- ☐ 29-39
- ☐ 40-50
- ☐ 51+

3. Hány év szolgálati idővel rendelkezik a bv. szervezetnél? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 0 - 5 év
- ☐ 5 - 10 év
- ☐ 10 - 15 év
- ☐ 15 - 20 év
- ☐ 21 + év

4. Az Ön szolgálati helye: *

(nappali munkarendes hallgatók esetében a volt szolg. hely)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Agglomerációs Központ
- ☐ Egy objektumos bv. intézet
- ☐ Több objektumos bv. intézet
- ☐ Intézmény (IMEI, BVKK)

5. Milyen beosztáscsoportban teljesít szolgálatot?*

(nappali munkarendes hallgatók esetében az utolsó beosztás)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Végrehajtó
- ☐ Középvezető
- ☐ Vezető

6. Melyik szakterületen teljesít szolgálatot? *

(nappali munkarendes hallgatók esetében a volt szakterület)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Agglomerációs Osztály
- ☐ Biztonsági Osztály
- ☐ Egészségügyi Osztály
- ☐ Ellenőrzési Osztály
- ☐ Fogvatartási ügyek Osztálya
- ☐ Informatikai Osztály
- ☐ Közgazdasági Osztály
- ☐ Műszaki és Ellátási Osztály
- ☐ Műveleti Osztály
- ☐ Nyilvántartási Osztály
- ☐ Pártfogó felügyelet
- ☐ Pszichológiai Osztály
- ☐ Személyügyi és Szociális
- ☐ OsztályTitkársági Osztály
- ☐ Vezetői Közvetlen
- ☐ Vezetői Törzs Egyéb
- ☐ BvOP

Kiberbiztonsági témájú kérdések

7. Ön szerint mennyire fontos manapság a kiberbiztonság? *

(Állítsa be a skálán a gondolt mértékben)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Nem fontos

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Kiemelten fontos

8. Ön szerint, mennyire fontos a bv. szervek tekintetében a kiberbiztonság? *

(Állítsa be a skálán a gondolt mértékben)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Nem fontos

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Kiemelten fontos

9. Ön szerint számítani lehet egy börtönt érintő kibertámadásra? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐

Igen

☐

Nem

☐

Talán

☐

Nem tudom

10. Ön szerint milyen mértékben foglalkozik a bv. szervezet a kiberbiztonsággal? *

(Állítsa be a skálán a gondolt mértékben)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Csekély

☐☐☐☐☐

Megfelelő

Az alábbi kérdések az Ön munkavégzése során alkalmazott **elektronikus fogvatartotti alapnyilvántartással (Főnix 3)** és **az azzal összefüggő informatikai rendszerekkel** összefüggésben kerültek megfogalmazásra.

11. Ön szerint manapság a büntetés-végrehajtási feladatok jogszerű ellátásához nélkülözhetetlen a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator informatikai rendszerek alkalmazása? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐

Igen

☐

Nem

☐

Talán

☐

Nem tudom

12. Ön szerint milyen mértékben támaszkodunk a feladatellátás során az alábbi informatikai rendszerekre: Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator? *

(Állítsa be a skálán a gondolt mértékben)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Csekély

☐☐☐☐☐

Jelentős

13. Ön szerint milyen mértékben zavarhatja meg a *Főnix 3*, *SAFE*, *ETTR*, *Navigator* rendszerek leállása egy bv. intézet rendeltetésszerű működését? *

(Állítsa be a skálán a gondolt mértékben)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Csekély

☐☐☐☐☐

Jelentős

14. Ön szerint a *Főnix 3*, *SAFE*, *ETTR*, *Navigator* rendszerek elérhetetlensége okozhat rendkívüli eseményt? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐

Igen

☐

Nem

☐

Talán

☐

Nem tudom

15. Ön szerint a *Főnix 3* rendszer elérhetetlensége akadályozhatja a fogvatartottak kapcsolattartási formáinak megvalósulását? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐

Igen

☐

Nem

☐

Talán

☐

Nem tudom

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Úrlapok

2. sz. melléklet

	1. sz. interjú alany	2. sz. interjú alany	3. sz. interjú alany	4. sz. interjú alany	5. sz. interjú alany	6. sz. interjú alany	7. sz. interjú alany
Ön szerint mennyire fontos manapság a kiberbiztonság?	<u>Fontos, elengedhetlenül fontos. Magas prioritású.</u>	<u>Egyre fontosabb.</u> Ha abból indulok ki, hogy az én telefonom is jelszavak, bankkártya adatok vannak, így elég fontos.	<u>Lehető legfontosabb</u> manapság. A gyermekek is rengeteg időt töltenek "online".	21. században vagyunk, minden digitális szinte. <u>1-5 közötti skálán 4-es.</u> Technikai fejlődés begyűrűzik a hétköznapiakba, sok területet megkönnyít, de a veszélyei is megvannak.	<u>Elsődleges fontosságú,</u> nagyon e felé megy a világ. Már a céges e-maileket otthon is meg tudom tekinteni, így ezt is egy jelentős kockázatnak gondolom	<u>Nagyon fontos.</u> Ahogy fejlődik a technológia, egyre több személyes adatunk kerül digitalizálásra, felkerülnek felhőkbe például. Régebben nem volt EESZT, Webkincstár, stb., papíralapon volt minden. Manapság ezeket meg kell védnünk a kibertérben.	<u>Rendkívül fontos.</u> A híradásokból is ez folyik mostanában. Manapság már egy teljes életet tönkre lehet tenni ezzel, értem ez alatt az kiberpénzügyi bűncselekményeket.
Ön szerint, mennyire fontos a bv. szervek tekintetében a kiberbiztonság?	<u>Ugyan az az álláspontom,</u> mint az előző kérdésnél. Itt annyival másabb, hogy személyi állományi tagok, vagy fogvatartottak személyiségi jogai érintetté válhatnak. Manapság mindent informatikai rendszerek alkalmazásával hajtunk végre, előállításokat is, de még a fogvatartotti élelmezést is.	Nyilván <u>fontos</u> itt is. Abban biztos vagyok, ha az intézettel történne kiberc incidens, lennének problémák.	<u>Nagyon fontos.</u> Az elektronikusan tárolt információk kijutásának megakadályozása fontos feladat.	Megmaradok <u>itt is a 4-es értékelésnél.</u> Erősítik itt is a digitalizációt, mesterséges intelligenciáról is szó van már, elektronikus naplók vezetünk, indokolt, hogy foglalkozzunk a kiberbiztonsággal is.	<u>Eléggé az.</u> Manapság már a fogvatartottak adatai, sőt a mi adataink is fent vannak a rendszerekben. Vannak papíralapú akták, de már minden digitalizálva van. Sőt a biztonságtechnikai rendszer, amikor külső szakemberek jönnek be a szolgáltatótól, ez is komoly kockázatot jelent szerintem.	Ugyanúgy <u>nagyon fontos.</u> Visszakanyarodva a társadalomhoz, ott is, itt is egyre több alkalmazás van, egyre több adat van szervereken. Azt gondolom, a biztonságknak ezzel arányban kellene lennie.	Itt még inkább <u>fontosabb.</u> A személyiségi jogok tekintetében, a fogvatartás biztonsága szempontjából is rendkívül fontos. Ha az elektronikus nyilvántartáshoz, a kamerafelvételekhez ha hozzájutnak, ott bármit lehet csinálhatnak. Támadáshoz, túszejtéshez, szabaddításhoz felhasználhatják ezt a hozzáférést.

Ön szerint számítani kell egy börtönt érintő kibertámadásra?	<u>Bármikor megtörténhet.</u> Annyira globalizáltak vagyunk, hogy magánemberként is rengeteg adathalász e-mailt kapunk naponta. Az ilyen jellegű veszélyeknek a szervezet is erősen ki van téve.	Szerintem Magyarországon ennek <u>kicsi az esélye</u>. Inkább arra látok esélyt, hogy bizonyos fogvatartottak esetében olyan adatokat tartunk nyilván, ami ellen intézhetnek támadást.	Szerintem igen. Elég <u>nagy mértékűnek</u> gondolom ezt a kockázatot.	10 éven belül <u>erre számítani kell.</u> Nyilvánvalóan a médiában nem jelennek meg a kormányzati, állami szerveket ért kibertámadások, de ez elkerülhetetlen.	<u>Azt hiszem igen.</u> Eléggé komollyá vált a fogvatartotti populáció, komoly bűncselekményekkel kerülnek be, milliárdok lehetnek a háttérben. A fenyegetés komolyodik, és ez a kibertérre is érvényes. A ftt. adataihoz való hozzáférésből egyaránt előnyt is szerezhetnek a fogvatartottak, és ugyanakkor veszélyes is lehet. Értem ez alatt, hogy megismerik a hozzátartozók, kapcsolattartók adatait, megismerik hova és mikor fogjuk előállítani a fogvatartottat, fel tudnak készülni bármilyen támadásra is akár	<u>Rövid távon azt gondolom nem.</u> Ha hackerek támadják hazánkat, nem a büntetés-végrehajtás lesz az első célpontjuk. Ugyanakkor rajta vagyunk a kormányzati hálózaton, azon keresztül bennünket is érhet támadás bármikor.	<u>Nem tartom kizártnak.</u> Szerintem vannak már ilyesmire specializálódott emberek, akikről még nincs tudomásunk.
Ön szerint milyen mértékben foglalkozik a bv. szervezet a kibertartományokkal?	Olyan <u>középtérben.</u> Kapunk értesítéseket a veszélyes e-mailekről, látszik, hogy van ilyen tevékenység.	Szerintem <u>középtérben.</u> Azért annyi, mert nem igazán látok bele, de azt sem tudom mondani, hogy nagyon jól. Azt gondolom, hogy a napi szolgálatellátáshoz, a biztonságos fogvatartás biztosításához megfelelő. Biztos, hogy lehetne jobb, de rosszabb is.	<u>1-5 közötti skálán</u> <u>hármashoz</u> mondanám. Ezt azzal indoklom, hogy szinte állandóan fejlesztjük a technikát, hogy nehezebb legyen a bejutás.	<u>1-5 közötti skálán 1,5.</u> Lehet ettől több, de hozzánk nem igazán jut el. Amilyen technikai eszközöket használunk, azt gondolom az informatikai hátterünk nem mondható fejlettnak, ebben van némi kockázat azért.	<u>Nem tudom.</u> Én annyit tapasztaltam, hogy párszor kaptam egy e-mailt, hogy ne nyissak meg bizonyos e-maileket, mert veszélyesek. Azt gondolom, hogy az informatikai eszközeink terén nagyon szükség lenne újírtásra, ez is hozzá járulna a biztonsághoz.	Erre nehéz válaszolni. <u>Olvan középre helyezném el.</u> Vannak kezdeményezések. Pár éve jött ki tájékoztató a zsarolóvírusokról. Folyamatosan látok szervezeti címekre érkezett e-maileket, amelyek egyértelműen adathalász üzenetek, és kiszűrtük őket. Vannak megfelelő megoldásaink, mint a SAFE telefonon a Samsung Knox alkalmazás, vagy ugyebár van IBSZ-ünk. De azt gondolom, a valós veszély kívülről érkezik, nem onnan, hogy oda engedek egy kollégát a számítógépemhez. E mellett azt gondolom, a különböző szolgáltatókra, akik fejlesztenek, vagy üzemeltetnek nekünk, nagyobb kontroll kellene.	Biztosan nem tudom. De egyszer-kétszer szoktunk kapni e-mailt, hogy ha bizonyos tartalmakat kapunk ne nyissuk meg. Ebből azt vonom le, hogy odafigyelnek erre, de hogy ezt milyen mértékben teszik arra nem látok rá. Hozzánk általában ezek a figyelmeztetések hamarabb elérnek, mint a fenyegetés, ezért <u>1 és 5 közötti skálán én a maximumot adnám.</u>

Ön szerint manapság a büntetés-végrehajtási feladatok jog-szerű ellátásához nélkülözhetetlen a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator informatikai rendszerek alkalmazása?	<u>Nem nélkülözhetet-len</u>, abszolút nem az. Más rendszerrel bár-mikor helyettesíthe-tőek. Manapság még mindig ott tartunk, hogy van egy elekt-ronikus iratunk, amit egyébként ki is nyomtatunk és lefü-zünk. Az egészség-ügyi, nyilvántartási, nevelési anyagaink papír alapon is meg-vannak. Többletfel-adattal, de el tudjuk teljesíteni jogszerű-séget.	Természetesen. A jogszerű vég-rehajtáshoz elen-gedhetetlenek.	<u>Nyilván tudunk lenni jogszerűek nélkülük</u>, de ezekkel a rend-szerekkel könnyeb-ben, hatékonyabban tudunk dolgozni. A Főnix 3 azért elég fontos a jogszerűség-hez, minden nyilván-tartásunk abban van.	Annak tartom. Nem tudjuk, és nem is akar-juk megakadályozni a fejlődést, egyre több feladatunk van, számos szakterület dolgozik ezekből a rendszerek-ből. Ha ezt a rendszert elveszítenénk, elő tud-juk venni a régi naplókat, de az már lehet ke-vés lesz a jogszerűség-hez.	Vissza lehet térni a papír alapú munkára. Nem vagyunk messze '97-től, amikor még papír alapon ment minden. Régebben is működött ez a dolog. Manapság sok az adat, ezt már papíron nem lehetne vezetni, kellenek a rendsze-rek. <u>Nem nélkülözhetetlen</u>, volt már, hogy kifagytak a rendszerek, újra elő kellett vennünk a naplókat, és ment minden jogszerűen. A mellék-letek a szabályzatokban benne vannak, csak másolunk belő-lük és megy minden papírala-pon.	SAFE, ETTR <u>nem szükséges</u>, ezek munkateher csökkentő in-tézkedésre kiadott digitalizációs megoldások. A módszertani út-mutatójukba benne van, hogy ha nem működik elő kell venni a naplókat. A Főnix 3 már másabb terület, minden dokumentumot az generál. Ha nem elérhető, kell egy kis idő, amíg át tudunk állni a papír alapra. <u>Rövid távon le-het zavarná a jogszerű feladat-ellátást, de hosszú távon meg tudnánk oldani.</u> Azt gondolom, minden intézetnél papír alapon megvannak azok az adatok, amelyek kellenek a feladat-vég-rehajtáshoz. Sokkal körülménye-sebb lenne, de működhet a do-log.	Ha minden kötél szakadna, <u>meg tudnánk oldani a fel-adatokat elektronikus nyil-vántartási rendszer nélkül</u> is, ideig-óráig. Ha prob-léma merülne fel, megol-danánk pár óráig, mint ahogy már nélkülöztük is leállások alkalmával. De hosszú távon másabb a helyzet, előre szoktunk dolgozni papír alapú nyil-vántartások esetében, de abban már nem vagyok biztos, hogy hibamentes lenne a működés csak eb-ből hosszabb távon.
Ön szerint milyen mértékben támaszkodunk a feladatellátás során az alábbi informatikai rendszerekre: Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator?	A munkánkban 60 %-ban erre támasz-kodunk.	<u>Minden a Főnix 3 rendszeren keresztül megy.</u> A papír alapú do-kumentumokat is ez a rendszer ge-nerálja le. Az ETTR-el kapcsolatban vannak még problémák, de teljes mérték-ben szerepet kap az előállítások során.	A Főnix 3-ra <u>teljes mértékben.</u>	<u>80-85%-ban támasz-kodunk</u>, viszont majd-nem mindent ki kell nyomtatnunk. Duplikál-juk a feladatokat, elekt-ronikusan és kinyom-tatva is vezetjük. Ami néha nem hátrány, mert nem minden személyi állományú tag az újabb generációk tagja, az idősebbek nehezebben boldogulnak az infor-matikai rendszerek ke-zelésével.	Mivel megszüntették a papír alapú naplókat, szinte <u>100%-ban ezeket használjuk</u>. Akik jelenleg érkeznek a szervezet-hez, ők egy új generáció tag-jai, egy fél év múlva nem fog-ják tudni, hogy kell naplózni papíralapon. A rendszer nél-kül nem fogják tudni, hogy kell dolgozni, <u>a ráutaltság teljes lesz.</u>	Sajnos <u>nagyon nagy mérték-ben.</u> Gyakorlatilag, mivel <u>min-den adatunk a Főnix 3-ban van.</u> erős függésben vagyunk vele. Ez egyébként függ attól, kit kérdezőnk meg. Ha megkér-dezel egy idősebb felügyelőt, ő abszolút nincs függőségben az informatikai rendszerekkel, mert a kulcs ugyan úgy az oldalán csörög, ha működik a SAFE, ha nem. Függ a korosztálytól. A fi-atalabb felügyelők nyilvánva-lóan jobban függenek ettől.	<u>A Főnix 3-ra nyilvántar-tási szakterület nagyon.</u> Minden adatunk itt van, egy-két kattintással köny-nyen kinyerjük a szükséges adatokat, így sokat hasz-náljuk.

Ön szerint a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek elérhetetlensége okozhat rendkívüli eseményt?	Súlyos RES-t, ami a közbiztonságot veszélyeztetné, <u>ha rövid távú ez a leállás akkor nem</u>. Ha a biztonságtechnikai rendszert érintené, akkor bajban lennénk, mert élő erővel kellene pótolni.	<u>Persze. Biztos, hogy okozhat.</u> A súlyosságot nem egyszerű meghatározni. De, ha érkezik egy 20 fős szállítás és a rendszer elérhetetlen, én nem tudom megmondani kit-kivel helyezhetek el. Ha összeférhetetlen fogvatartottakat helyezek el egy zárkában és verekedés tör ki, az elég komoly rendkívüli esemény.	<u>Szerintem igen.</u> Előállítás elmaradást például. De az egészségügyben is, vagy a fogvatartotti pénzmozgásban, szabadításban, kapcsolattartásban <u>esély van rá.</u>	<i>Súlyos rendkívüli eseményt nem</i>, mert ilyen rendszer leállás esetén, ha jelentős kockázatok lépnek fel, a vezetés inkább ezen kockázatok megszüntetésére intézkedne leginkább. <u>De kisebb súlyú rendkívüli eseményt, mint egy jogtalan fogvatartás igen, okozhat.</u>	A nyilvántartást nem tudom, a biztonságot annyira érintené, hogy nincs aktuális információnk a fogvatartottáról, mert aktualizát csak <u>ott látunk, így egyértelműen okozhat.</u>	Attól függ milyen rendkívüli eseményt. <u>A szállítást elmaradást például okozhat, de súlyos rendkívüli eseményt nem.</u> Téves szabadítást is okozhat, azt gondolom.	<u>Egyértelműen igen.</u> Napokra történő leállás esetén igen. Egyébként elég nagy százalékban le vagyunk védve egyébként a papír alapú nyilvántartásokkal, de megeshet.
Ön szerint milyen mértékben zavarhatja meg a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek leállása egy bv. intézet rendeltetészerű működését?	Két részre kellene ezt bontani. <u>0,5-1 napos leállás nem vezetne súlyos RES-hez, de nagyon befolyásolná az intézet működését.</u> Hosszú távon viszont kb. egy hét alatt visszatérnénk azokra a megoldásokra, amikor még nem voltak számítógépek. A SAFE, ETTR rendszerek támogató rendszerek, <u>nélkülük is el tudjuk végezni a feladatokat.</u>	Függ attól, hogy mikor állnak le ezek a rendszerek. Ha ez egy hétköznapi esne, amikor több a végrehajtandó feladat, <u>okozna táncstalanságot.</u> Akut feladatokat el tudnánk látni, de a biztonsági kockázatokat egyértelműen növelné.	Szerintem, mondhatni, hogy <u>összeomlana itt minden. Biztos, hogy nagyon nagy mértékben. 90 %-ban.</u> Minden egyes adat, információ a fogvatartottakról ott van fent. Leállás esetén nehéz lenne minden dolognak utána nézni egyéb nyilvántartásokban.	Ez egy <u>1-5 közötti skálán 6-os. Minden téren.</u> Nagyon összetett problémához vezetne, ha ezek a rendszerek leállnának.	A nyilvántartási szakterület nem tudom mennyire van rá utalva, de én azt gondolom <u>olyan 1-5 között skálán 3.</u> Még rendben vagyunk ha leáll a rendszer, meg utána kell dolgozni ha feláll, de simán elmegy a börtön ezek nélkül is, mert olyan kollégák vannak, akik elő tudják venni a naplókat, és tudják kezelni. Ha leáll a rendszer, néhányan még örülnek is neki, hogy visszatérhetnek a hagyományos naplózáshoz, mert nekik ezek a rendszerek még újak, szokatlanok.	A jogszabály azt írja, hogy a bv. a rendeltetésszerű feladatainak végrehajtása során szolgálja a közbiztonság és a közrend fenntartását. Tág értelemben ez azt jelenti, hogy a bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtása, ez az alapfeladatunk. Ha ezt nézem, <u>nem zavarja meg, mert a fogvatartottat nem fogjuk kiengedni,</u> mert nem működnek a rendszerek. Nagyobb probléma lenne, ha a biztonságtechnikai rendszer állna le. A Főnix 3 is hangsúlyos egyébként, mert a kollégák nagymértékben alkalmazkazzák. Leállás esetén tudjuk pótolni, de jelentős többletfeladattal. Abban biztos vagyok, hogy <u>nem lehetetlenítené el.</u>	Attól függ mennyi időre. <u>Ha például 3 óra, ezt megoldjuk könnyedén papír alapon. Ha napokra állna le, ott már komoly gondok lehetne számítani.</u>

Ön szerint a Főnix 3 rendszer elérhetetlensége akadályozhatja a fogvatartottak kapcsolattartási formáinak megvalósulását?	<u>Egyértelműen. Rövid távon egyértelműen, biztosan.</u> Ha ez ma megtörténne, nem tudnánk megmondani, hogy ma kinek van látogatófogadása. <i>Hosszú távon nem, mert visszatérnénk a papír alapú működésre.</i>	<u>Persze. Biztos, hogy akadályozhatja.</u> Akár a rendszer elérhetetlensége esetén megtörténhet egy olyan hozzátartozó látogatásának megtagadása, ami egyébként jogszerű lenne. Látogatófogadás, Skype-beszélő során előfordulhat.	<u>Nagy mértékben.</u> Nem tudnánk ellenőrizni a fogvatartottak kapcsolattartását, a korlátozásokat legfőképpen, az nincs benne a papír alapú nyilvántartásokban. Elérhetetlenség esetén nem tudnánk biztosítani ezeket.	<u>Akadályozhatja.</u> Például látogatófogadás, Skype, távtárgyalás. Egy letartóztatott személy esetében ez még kritikusanabban felléphet. Kártalanítási eljárások is felléphetnek az eset bekövetkezésével összefüggésben.	<u>Akadályozhatja mindenképpen,</u> de az gondolom, hogy alternatívan meg tudnánk valósítani a telefonhívásokat is például, körülményesen, de megoldanánk. A papír alapú nyilvántartásból megoldanák, persze többszörös energia befektetéssel.	1100 fogvatartott van, ha mindenkinél 10 kapcsolattartó van, az 11000 kapcsolattartó. Nincs ember, aki ezt tudná zökkenőmentesen kezelni rendszer nélkül. <u>Egyértelműen akadályozhatja,</u> például a védő esetében alapjogi érintettség is felléphet.	<i>Azt gondolom nem.</i> A védővel, hozzátartozókkal való kapcsolattartást megoldanánk a nyilvántartási, nevelési anyagokból.
Ön szerint mennyire fontos a Főnix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek bizalmasságának biztosítása?	Az IBSZ érvényesülése teljesen egyértelmű, magas prioritás. Egyrészt fontos, hogy ki milyen szenzitív adatokhoz fér hozzá, másrészt, hogy mire akarja felhasználni.	A jogosultság szintek beállítása kiemelten fontos, mindenkinek a megfelelő jogosultságokkal kell rendelkeznie. Ugyanakkor a vezetőknek is fontos, hogy meglegyenek azok a jogosultságok, mint az alárendeltjeiknek, hogy tudják ellenőrizni azt, hogy készségszinten alkalmazzák a rendszereket.	Ez is nagyon fontos. Ezeket a rendszereket csak azok ismerhetik meg, és módosíthatnak benne, akiknek ebben feladata van és jogosultsággal rendelkezik.	Fontos. De ezzel összefüggésben azt gondolom, hogy nem lehet túl szigorú a jogosultságkezelés. A legalapvetőbb szinteken, legfőképpen a körleten is biztosítani kell egy adott szintű jogosultságot. Az ott dolgozóknak szükség esetén bele kell tekinteniük bizonyos nyilvántartásokba. Ők dolgoznak a fogvatartottakkal, ha bármit észlelnék, vagy egy megérzésük támad egy kockázatról, a nyilvántartásban meg tudnak győződni arról, hogy való-e a veszély.	Fontos, megfelelő szűrés kell a hozzáférések engedélyezéséhez. A fogvatartotti adatbázisban történő "szörfölést" meg kell akadályozni, de erre van is ellenőrzési tevékenység.	Olyan rendszerről van szó, ahol nagyon szenzitív adatok vannak. Például, ha orvos vagy, olyan jogosultságokkal rendelkez, amivel a különös védelmet igénylő adatokat is megtekinthetsz. Nagyon fontos, hogy csak az a kör tudja használni, amelynek szükséges. Egyébként ez jól van kezelve a rendszerünkben, de fontos, hogy folyamatosan karban legyen tartva a jogosultság kiosztás.	Aki bv-n belül dolgozik, és fogvatartottakkal dolgozik annak kellenek alapvető hozzáférések, és így sajnos ez nehezen kategorizálható, mármint, hogy ki mihez fér hozzá. Az alaposultság is rengeteg dologra enged rátekinteni, de ez szükséges is valahol.

Ön szerint mennyire fontos a Fónix 3, SAFE, ETTR, Navigator rendszerek sértetlenségének biztosítása?	Ezt egy példán keresztül tudnám levezetni. Ha én egy hacker lennék, és ártani kívánnék a bv-nek, pont azt csinálnám, hogy hozzáférék a rendszerhez és átírnám a szabadulási időket. Így közép- és hosszú távon sokkal komolyabb károkat lehet okozni. Egy zsarolóvírus támadás után pár nap után felállnánk. De ezek a támadások rejtve is maradhatnak.	A közhiteles rendszereknek olyan információkat kell tartalmaznia, amelyek relevánsak.	Ezt a védett állapot is meg kell őrizni. Ha belegondolok elég ha valaki egy telefonszámot átír, az is nagy mértékben megváltoztatná a folyamatok biztonságát. De ez bármilyen adatmódosításra igaz.	Fontos fenntartani ezt az állapotot. Kellene egy nagy piros lámpa ami villog, ha valaki jogtalanul módosított valamit, mert lehet észre sem vesszük. Nagyon fontos az is, hogy ha valaki egyik szakterületről átkerül egy másikra, a jogosultságait azonnal felül kell vizsgálni.	Mivel erre támaszkodunk, ilyen mértékben nagyon fontos. Bárki bármit módosítani, nagyon komoly következményei lehetnek.	Ugyan azt tudnám elmondani, mint a bizalmasság esetében. A sértetlenség védelme fontos a külső és belső veszélyek ellen is a megfelelő védelem kell.	Fontos. A sértetlenséget nem csak a kívülről kell biztosítani, hanem a szervezeten belül is. Például az én szakterületi adataim legyenek védve más szakterületektől.
Milyen tanácsai vannak a szervezeti kiberbiztonság területén? Hol kellene/lehetne fejlődniük?	A kiberbiztonság elengedhetetlen, nem kérdés, hogy többet kellene vele foglalkozni, előrébb kellene sorolni. Gondoljunk bele, mi történne ha valaki hozzá férne a szervezet pénzügyi rendszeréhez. Azt gondolom, hogy hihetetlen jók a jelenlegi fejlesztések, de vissza kellene nyarodni egy kicsit a múltba. Régebben a rendszerek zártak voltak, kívülről elérhetetlenek. A biztonságtechnikai rendszerhez kívülről nem lehetett hozzáférni, aki hozzáakart, annak be kellett jönni az intézetbe. Régen ez az első fogvatartotti elektronikus nyilvántartási rendszereknél is így volt, a zárt rendszereket kellene visszahozni. Másrészt jelenleg 4-5 külső szolgáltatónak korlátlan hozzáférése van bizonyos rendszerekhez. Harmadrészt a bíróságok is hozzáférnek már a nyilvántartásunkhoz, ami azért szintén biztonsági kockázat.	Nem igazán vagyok informatikai fejlesztő. Az informatikai infrastruktúrát bizonyosan fejleszteni, újítani kellene. Arra tudok itt gondolni, hogy például az ETTR telefonokon a feloldó kulcs csak egy minta, és mögötte ott van a teljes fogvatartotti nyilvántartás, itt is jelen van egyfajta kockázat, amire megoldás lenne, a névre szóló eszközök kiadása, amelyek például biometrikus azonosítással oldhatóak fel.	A személyi állomány képzésében javulnunk kellene. Kellenének személyek, akik ezzel foglalkoznak, és képzik az állományt. Ez a legfontosabb szerintem.	Az állománynak vannak hiányosságai az informatika terén. Felzárkóztató, és szinten tartó képzések kellenének. Az informatikai infrastruktúra is fejlesztésre szorul, de legfőképpen a képzést gondolom elsődlegesnek.	Szerintem az informatikai infrastruktúrát kellene fejleszteni, idős a géppark, így munkaállomások, szerverek kellenének első körben. Fejlődnek a börtontechnológiák, egyre több mindent vezérlünk technológiákkal, csökken az emberi tényező. Azt gondolom, ezzel egyidejűleg fejleszteni kellene a kiberbiztonságot is.	Először is a tudatosság fokozása. Interaktív képzési felületen képzés kialakítása. A programok hatékonyabb védelme. Az előzetes tesztelés nagyon fontos, hogy olyan alkalmazások kerüljenek rendszerbe, amelyek teljes mértékben tesztelésre kerültek, és nincsenek kiskapuk vagy véletlenül bent maradt funkciók	Hát, ehhez nem igazán tudok véleményt hozzáfűzni, nem vagyok ebben igazán jártas. Nekem a számítógép olyan, mint ha egy kávédaráló lenne, így inkább az ilyen javaslatok megfogalmazását meghagyom másnak.